

Amnesty pres

NR 1
2022

**RASISM MÖTER
AFROSVENSKAR**

SIDAN 28

**BANGLADESH
GRANSKAS
FRÅN MALMÖ**

SIDAN 38

På 1500-talet inledde européer transporten av slavar från Afrika till Amerika. Handeln pågick fram till 1800-talet. Det beräknas att tio-tolv miljoner människor tvingades ombord på slavskeppen.

SKAMMENS Ö

*Även Sverige deltog i
slavhandeln över Atlanten.
I arkiven finns historien om
när den svenska flaggan i
nästan 100 år vajade över ön
Saint-Barthélemy i Karibien.*

SIDAN 18

Att lära av historien

det här numret blickar vi bakåt. Det kan vara ett sätt att förstå vår värld idag och många orättvisor kan spåras tillbaka till händelser för länge sedan. Den europeiska kolonialepoken i Afrika hade ju bisarra moment, som Berlinkonferensen 1884–1885 där kontinenten skulle delas upp i jakten på rikedomar. Även Sverige–Norge deltog i Berlin, där sedan gränser drogs upp med linjal utan hänsyn till de folk som bodde i olika områden. Gränserna är till stor del giltiga i dagens Afrika och konflikter som i dagens Kamerun eller al-Fashaga på gränsen mellan Sudan och Etiopien har sitt ursprung under denna tid.

Det faktum att den belgiske kungen *Leopold II* fick Kongofristaten som personlig egendom 1885–1908 ledde till miljoner kongolesers död. Spåren från det belgiska vanstyret leder fram till dagens Demokratiska republiken Kongo där kampen om naturtillgångar skapat misär för många invånare och årtionden av vapnade konflikter.

södra Afrika är kampen om jorden fortfarande aktuell. Vi berättar i detta nummer om Malawi där krav ställs på att mark som under tvivelaktiga omständigheter förvärvades av vita kolonistörer ska återlämnas. I Sydafrika är den uteblivna jordreformen efter apartheidsystemets avskaffande 1994 en stor besvikelse och är politiskt sprängstoff.

ULF B
ANDERSSON

Chefredaktör

FOTO: SANDRA JOHNSON

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare. Malin Engman (layout), Lisa Olsson (sociala medier). GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin. REPRO: A4/Lotta Lundin. ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm. TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01. E-POST: ap@amnesty.se HEMSIDA: amnestypress.se SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.

PRENUMERATION: 200 kr. TRYCKERI: V-TAB AB, Vimmerby, 2022. PRESSLÄGGNING: 14 februari 2022. Ut kommer med fyra nummer 2022. MANUSSTOPP: 2/2022: 23 maj 2022. HOS LÄSARNA: 27 juni 2022. ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 83 986 exemplar. ANNONSER: annonser@amnesty.se OMSLAG: Lotta Lundin

Att Sverige deltog i den transatlantiska slavhandeln är en fråga som borde få större utrymme i svensk historieskrivning. Det är därför välkommet att Forum för levande historia i oktober 2021 fick regeringens uppdrag att "synliggöra Sveriges historiska arv som delaktig i slaveriet och den transatlantiska slavhandeln". De senaste åren har svensk kolonisering av Sápmi och de historiska övergreppen mot samer fått ökad uppmärksamhet. Och nya strider om gruvplaner och skogsavverkning visar att frågorna inte tillhör det förgångna utan är högaktuella.

iksom andra länder behöver Sverige göra upp med sitt förflutna och lära av historien. I detta nummer berättar vi om den karibiska ön Saint-Barthélemy som i nästan 100 år tillhörde Sverige och vad arkiven kan berätta om den slavhandel som bedrevs. Det var för övrigt inte bara europeiska länder som bedrev slavhandel, även arabvärlden ägnade sig åt en omfattande slavhandel i Afrika, där Zanzibar var ett centrum för slavhandeln i Östafrika.

Under detta år kommer Amnesty Press rapportera om diskriminering i Sverige. I detta nummer berättar vi om situationen för afrosvenskar.

Ulf B Andersson

TEBUSKAR. På plantagen Satemwa i Malawi arbetar omkring 1 700 personer.

FOTO: TORBJÖRN WESTER.

SVENSK HISTORIA

18 Även Sverige deltog i slavhandeln över Atlanten. I arkiven finns den glömda historien om svenska ön Saint-Barthélemy.

SVENSK NUTID

28 Afrosvenskar utsätts för diskriminering i dagens Sverige med lägre löner, trakasserier, negativa förväntningar och minoritetsstress.

EN REDAKTÖR I MALMÖ

38 I Bangladesh är det farligt att vara undersökande journalist. I Malmö driver *Tasneem Khalil* ett journalistnätverk som regimen vill stoppa.

DESSUTOM

6 GODA NYHETER
Stora energibolag lämnar Myanmar

36 NU
Amnesty anklagar Israel för apartheid

50 SÅ GICK DET SEN
Krigsförbrytare döms i Tyskland.

MINNESSTATY. I Sarajevo står detta minnesmärke över de mördade i Srebrenica.
FOTO: BENGT SIGVARDSSON

ORO FÖR NYTT KRIG

46 30 år har gått sedan kriget i Bosnien och Hercegovina startade. Nu finns en oro för nytt krig.

VÄCKARKLOCKA

53 Vi recenserar *Shoshana Zuboffs* mastodontverk "Övervakningskapitalismen".

FEM MORD PÅ SEX VECKOR

MEXIKO ÄR ETT AV VÄRLDENS farligaste länder för journalister. Den 10 februari mördades *Heber López Vásquez*, redaktör för nyhetssajten NoticiasWeb, som bevakar lokal politik och rapporterar om korrupktion. Han sköts av minst två män i delstaten Oaxaca när han lämnade sin inspelningsstudio och blev den femte journalisten som har mördats i Mexiko i år. Under förra året mördades sju journalister i landet.

– Denna chockerande våg av dödliga attacker mot journalister saknar motstycke, sade *Jan-Albert Hootsen*, representant i Mexiko för CPJ, Committee to Protect Journalists. Morden kan bara stoppas genom genuina och beslutsamma åtgärder från de mexikanska myndigheterna.

Den 17 januari mördades bildjournalisten *Margarito Martínez* i staden Tijuana. Han arbetade för flera internationella medier och hade hotats. Radiojournalisten *Lourdes Maldonado* var en av dem som deltog i en minnesmanifestation för *Margarito Martínez*. Den 23 januari sköts hon till döds utanför sitt hem i Tijuana. Och journalister och civilsamhällsaktivister samlades till nya vakor och protester i Tijuana.

ULF B ANDERSSON
FOTO: OMAR MARTÍNEZ/DPA/TT

FRIADE FÖR REGNBÅGE

POLEN. *Elżbieta Podleśna, Anna Prus* och *Joanna Gzyra-Iskandar* reagerade 2019 på homofob konst som spreds i Polen. I protest spred de affischer i staden Plock med en klassisk helgonbild av jungfru *Maria*, men i bilden hade de lagt till en regnbågsgloria. Åtal väcktes för att ha kränkt troende personer och de riskerade två års fängelse.

De ställdes inför rätta i februari 2021 men friades av domstolen i Plock. Domen överklagades dock av åklagaren och den 12 januari kom fallet upp i högre instans. Även denna gång blev de tre aktivisterna frikända.

– Dagens domslut innebär en djup lättnad men kan inte dölja det faktum att dessa tre kvinnor aldrig borde ha ställts inför rätta, sade *Catrinel Motoc* från Amnestys regionala kontor för Europa. Att sprida affischer med jungfru Maria med en regnbågsgloria kan inte vara ett brott.

Över 275 000 skrev under Amnesty Internationals petition med krav på att åtalet skulle läggas ned. ■■■

STUDENTER FRIGIVNA

KAMERUN. Den 16 december 2021 beslöt Högsta domstolen i Kamerun att fängelsestraffen för *Fomusoh Ivo Feh*, *Afuh Nivelle Nfor*, och *Azah Levis Gob* skulle förkortas från tio till fem års fängelse. Då de hade suttit fängslade sedan 2016 frigavs de tre, som var studenter när de sarkastiskt på sina mobiler drev med svårigheterna att hitta jobb i Kamerun och skämtade om den väpnade islamistgruppen Boko Haram.

Amnesty drev kampanj för frigivning som samlade över 310 000 namn. ■■■

KAMPANJ. Amnestyaffisch för frigivning av Fomusoh Ivo Feh.

PROTEST. På ettårsdagen av militärkuppen i Myanmar den 1 februari hade oppositionen uppmanat till strejk och Strand Road i landets största stad Yangon låg öde.

FOTO: AP/TT

Energibolag lämnar Myanmar

MYANMAR. Den 21 januari meddelade två av världens största energibolag, franska TotalEnergies och amerikanska Chevron att de tänker lämna Myanmar. Beskedet kom inför ettårsdagen, den 1 februari, av militärkuppen i Myanmar. Bolagen har varit verksamma i landet i över 25 år och under det tidigare militärstyret ställdes krav på att de skulle avbryta sin verksamhet. Även nederländska Shell avbryter sin verksamhet.

Enligt Svenska Burmakommittén uppskattas att gasexporten står för cirka hälften av statens intäkter i utländsk valuta. Bolagen motiverar sitt beslut med människorättsövergrepp och en försämring av rättssäkerheten i Myanmar

sedan militären tog makten den 1 februari 2021.

En talesperson för TotalEnergies sade enligt Reuters att "juntan har kontroll och att vår analys är att den dessvärre är här för att stanna" trots civila motståndsrörelser.

I ett brev från TotalEnergies till Human Rights Watch, som offentliggjordes den 20 januari, kom också det överraskande beskedet att företaget stödjer riktade sanktioner för att hindra militärkontrollerade företag att få del av inkomster från gasutvinningen.

– Det faktum att både TotalEnergies och människorättsgrupper nu stödjer sanktioner mot Myanmar gasintäkter gör att USA och EU inte har några ursäkter för att fördröja detta,

sade *John Sifton* från Human Rights Watch.

Det japanska bryggeriet Kirin Holdings meddelade i februari 2021 att företaget skulle avbryta sitt samarbete med Myanmar Economic Holdings, som ägs av militären. Ölmarknaden i Myanmar har varit en viktig inkomstkälla för Kirin. Den 15 december sade *Yoshinori Isozaki*, vd för Kirin, att företaget hoppas kunna fortsätta sin verksamhet i Myanmar med ny partner som är oberoende av militären. Företaget anser att fortsatt verksamhet i landet kommer att främja mänskliga rättigheter.

– Om Kirin lämnar tror jag att människor i Myanmar kommer bli besvikna, sade *Yoshinori Isozaki* till Nikkei Asia.

Sedan militären tog makten

1 februari 2021 har enligt AAPP The Assistance Association for Political Prisoners, 1 507 civila dömts av militären och nästan 9 000 personer är fängslade. I delar av landet pågår strider mellan militären och PDF, väpnade motståndsgupper.

I samband med ettårsdagen av kuppen krävde Amnesty att FN:s säkerhetsråd måste börja agera genom att införa ett globalt vapenembargo och riktade sanktioner mot militära ledare.

– Dessutom behöver både lokala och utländska företag som samarbetar med Myanmar militär eller militärägda företag på ett ansvarsfullt sätt avsluta dessa partnerskap, sade *Ming Yu Hah*, biträdande regional kampanjchef på Amnesty International.

ULF B ANDERSSON

SAMKÖNAT SEX LAGLIGT

BOTSWANA. Den 11 juni 2019 beslöt en domstol i Botswana att samkönat sex inte längre skulle vara ett brott. Förbudet hade införts i dåvarande Bechuanaland under den brittiska kolonialtiden och innebär att samkönat sex kunde straffas med upp till sju års fängelse. Regeringen i Botswana överklagade dock domstolens beslut då den ansåg att endast parlamentet, inte domstolar, kan fatta beslut om en avkriminalisering av samkönat sex.

Den 29 november 2021 beslöt de fem domarna i Botswanas appellationsdomstol enhälligt att avkriminaliseringen står fast och att homosexuellas rättigheter skyddas av landets konstitution och att kriminalisering av samkönat sex strider mot konstitutionen.

LEGABIBO, Botswanas ledande hbtqi-organisation, välkomnade beslutet och dess ledare *Thato K Moruti* sade i ett uttalande att "äntligen har staten inget att säga till om när det gäller vad samtyckande vuxna gör med sitt privatliv".

Domslutet i Botswana ökar förhoppningarna om avkriminalisering i fler länder i södra Afrika. I Namibia har regeringen utlovat lagändringar och i Mauritius ska frågan tas upp i domstol. ■■■

Tack Amnesty.

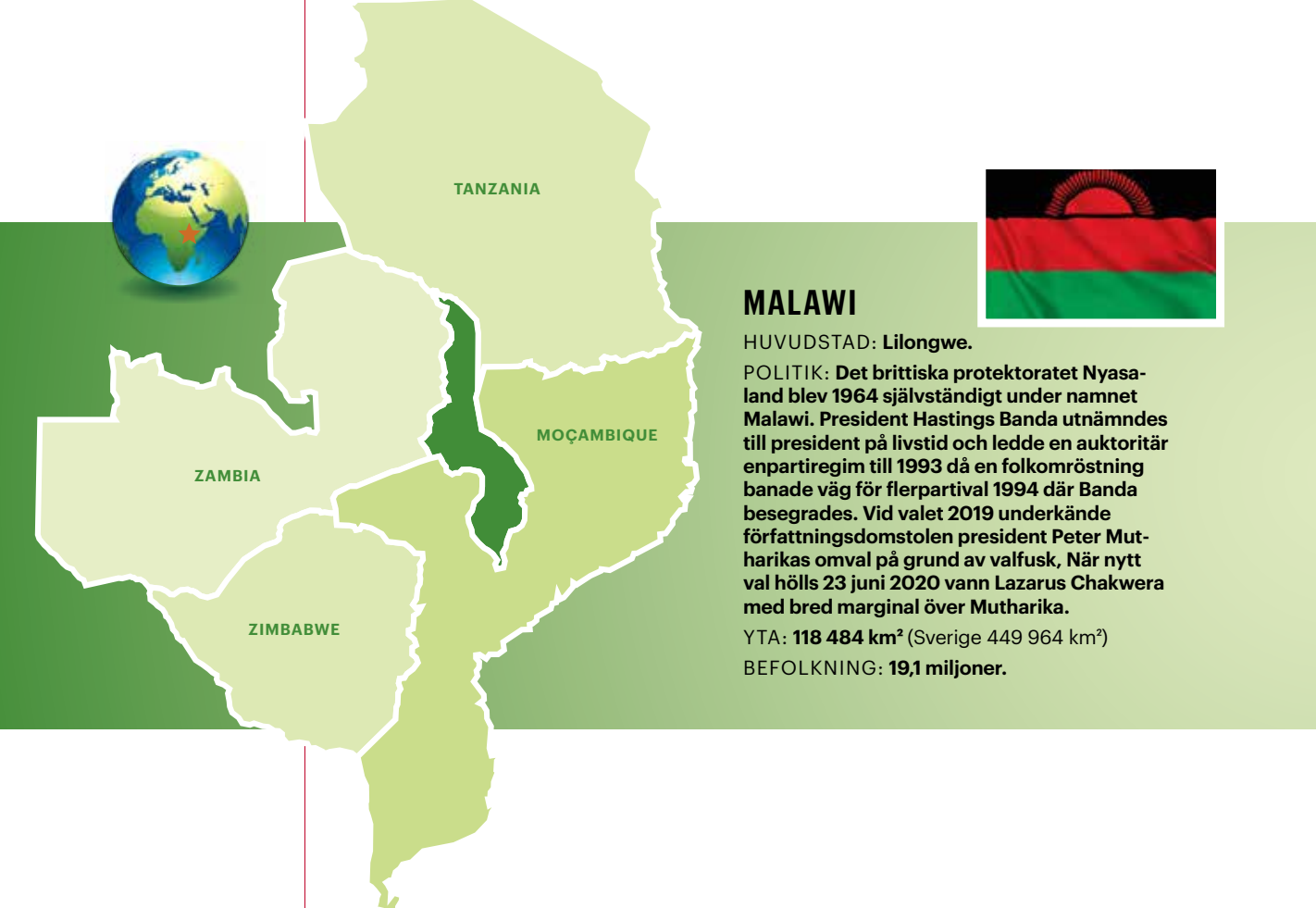
Steven Donziger, advokat och klimataktivist, frigavs från fängelse i USA den 9 december 2021 men han sitter kvar i husarrest på grund av en politiskt motiverad dom om "domstolstrots" i samband med Donzigers kamp mot oljebolaget Chevrons dumpning av avfall i Ecuador. Donziger tackade Amnesty för stödet.

A photograph showing three workers in a tea plantation. In the foreground, a man wearing a blue and yellow patterned beanie and a grey shirt is picking tea leaves. He has a large, full white sack slung over his shoulder. To his left, another worker in a red beanie is also working. To the right, a third worker in a yellow beanie is holding a large bundle of harvested tea branches. The field is filled with rows of tea bushes under a clear sky with some trees in the background.

Stora lantegendomar i händerna på vita. Och med svarta som jordlösa, ofta hungrande grannar. På många håll i Afrika lever kolonialtidens orättvisa landägande kvar. I södra Malawi skapar det fattiga livet nära plantagen stridsvilja.

TEXT OCH FOTO: TORBJÖRN WESTER

STULEN MARK?

MALAWI

HUVUDSTAD: Lilongwe.

POLITIK: Det brittiska protektoratet Nyasaland blev 1964 självständigt under namnet Malawi. President Hastings Banda utnämndes till president på livstid och ledde en auktoritär enpartiregim till 1993 då en folkomröstning banade väg för flerpartival 1994 där Banda besegrades. Vid valet 2019 underkände författningsdomstolen president Peter Mutharikas omval på grund av valfusk. När nytt val hölls 23 juni 2020 vann Lazarus Chakwera med bred marginal över Mutharika.

YTA: 118 484 km² (Sverige 449 964 km²)

BEFOLKNING: 19,1 miljoner.

Utmed väg M2, söderut från Malawis näst största stad Blantyre, breder gröna mattor av tebuskar ut sig över de böljande kullarna, som en enorm välansad trädgård. Här och var syns grupper av arbetare ute på fälten. Skyltar vid avtagsvägarna berättar om plantager- nas namn; Conforzi, Satemwa, Eastern Produce.

Det är svårt att på ytan se att Thyolo och Mulanje, som distrikten heter, är bland de fattigaste i ett av jordens fattigaste länder. Men så är det. Medellivslängden på mellan 50 och 55 år är långt under snittet för Malawi och hiv är här mer utbrett än på andra ställen. Samtidigt är befolkningstätheten på landsbygden bland de högsta i hela Afrika.

Malawi lever de allra flesta på småskaligt jordbruk för självhushåll. Den som ingen jord har får det därför svårt, något som majoriteten i det tätbefolkade Thyolo och Mulanje är smärtsamt medvetna om. De enorma teplantagerna ligger nämligen på mark som sedan

kolonialismens tidiga dagar har varit i händerna på européer. Enstaka plantager ägs fortfarande av vita malawiska familjer med brittiskt ursprung, men de flesta ingår numera i större multinationella företag. Till befolkningen i övrigt finns inte mycket jord att dela på.

På en pall utanför sitt hus i byn Chibwana längs M2 sitter en av dessa jordlösa, *Spy Kambalame*. Det är tidig eftermiddag och han har inte ätit sedan dagen innan.

– Ibland gör jag enklare dagsverken och tjänar mindre summor, men det är aldrig nog för att mätta hela familjen. Vi är tolv personer. Det blir att vi bara äter en gång om dagen, säger han. Barnen går bara i skola sporadiskt. Det är svårt att klara av avgifterna.

En del av hans släktingar har ockuperat oanvänd plantagemark i närheten. De har det lite bättre och hjälper honom med pengar ibland. Men samtidigt är det farligt att illegalt ockupera mark, polisen kan vara brutal.

PLANTAGER. I Thyolo breder teplantagerna ut sig som gröna mattor.

Spy Kambalames fru *Ephel Mamlana* höjer rösten och får en intensiv blick:
– Vi är överbefolkade här och de har all mark. Varför kan de inte ge tillbaka lite av det de stal, i alla fall det de inte använder?

De flesta i Thyolo och Mulanje ser det just så, att marken har stulits från dem och att den måste återlämnas. Det var på 1870-talet som de första vita nybyggarna kom till dessa trakter i de södra delarna av vad som då gick under namnet Nyasaland.

Det var briter, ofta från Skottland, och de insåg snart att marken var väl lämpad för jordbruk. De gick tillväga på samma sätt som andra vita gjorde på många ställen på kontinenten. De odlade vänskapsband med godtrogna hövdingar och i utbyte mot enklare gåvor, såsom tyg, vin eller salt, ➤

STORHUSHÅLL. Spy Kambalames och Ephel Mamlanas familj består av tolv personer. Det är svårt att få ekonomin att gå ihop och oftast äter de bara en gång om dagen.

”Det är uppenbart att de tog jorden genom bedrägeri och att den egentligen tillhör urbefolkningen.”

Vincent Wandale leder ett uppror mot plantageägarna.

➤ övertalades dessa sedan att skriva under kontrakt om försäljning av mark.

Avtalen, som hövdingarna sannolikt aldrig förstod innebörden av, gav de vita nybyggarna rätt till stora markarealer. Detta trots att individuellt ägande av land var ett okänt koncept i afrikansk kultur vid den här tiden och hövdingarna knappast hade mandat att sälja marken. Senare, när britterna 1889-1891 utropat Nyasaland som sitt protektorat, omvandlades avtalen till lagfarter med full besittningsrätt för de vita plantageägarna. Det så kallade thangata-systemet infördes också, vilket innebar att många afrikaner som bodde på plantage-mark under flera årtionden tvingades betala ”hyra” i form av arbete, ofta under brutala förhållanden.

Motståndet mot förtrycket och det orättvisa ägandet av land kom under 1900-talet upp till ytan flera gånger i Thyolo, bland annat 1953 i det så kallade Thyoloupproret då ett tiotal landockupanter dödades av polis.

Några hundra meter från huset där Spy Kambalame och hans familj bor ligger en begravningsplats. På en sten står namnet Trude och dödsåret 2009. Det var det år då den senaste vågen av kamp för att återta rätten till jorden inleddes.

– När Trude plötsligt dog i sjukdom 2009 skulle vi begrava henne i vår hemby. Men begravningsplatsen var full och Conforzi, plantagen som ligger bredvid, vägrade att låta oss begrava henne på deras mark, säger

CAMELLIA SINENSIS

Tebusken *“Camellia sinensis”* fick sitt namn av Carl von Linné i mitten av 1700-talet. Han försökte odla te i Uppsala men misslyckades. Tebusken är egentligen ett träd och kan i vilt tillstånd bli upp till 20 meter högt. För att underlätta skörd hålls den kring 1,5 meter hög. En buske kan sköras i upp till 100 år.

Tedrickandet anses ha sitt ursprung i Kina. Idag dricks det i stora delar av världen med Indien som det största konsumentlandet. Räknat per capita är dock invånarna i Turkiet de största tedrickarna. Till Europa kom teet på 1500-talet via portugiser i Macao.

Kina står idag för nästan hälften av världens teproduktion. De andra största procentländerna är Indien, Kenya, Sri Lanka och Vietnam. År 2019 producerades 6,5 miljoner ton te i världen.

I Malawi började tebusken odlas i Mulanje och Thyolo på 1880-talet. I Kenya inleddes teproduktion 1903.

hennes bror *Vincent Wandale*.

Byborna begravde Trude ändå, vilket ledde till en eskalerande konflikt med Conforzi. Vincent Wandales kampvilja väcktes och han uppmanade bybor att börja ockupera och odla upp oanvänd mark på plantagen, en uppmaning som många följde och som senare ledde till flera fängelsedomar.

Året efter bildade Vincent Wandale People's Land Organisation (PLO), en rörelse som engagerar tusentals i Thyolo och Mulanje. PLO:s krav går i första hand ut på att plantageägarna ska ge upp de stora områden som idag ligger obrukade. I ett längre perspektiv kräver PLO även att plantageägarna lämnar hälften av den uppodlade jorden till jordlösa, som sedan kan fortsätta teodlingen och leverera till plantagernas fabriker. Man kräver också ekonomisk kompensation från den brittiska staten för thangata-systemet.

– Det är uppenbart att de tog jorden genom bedrägeri och att den egentligen tillhör urbefolkningen, säger Vincent Wandale.

I valrörelse efter valrörelse har politiker lovat att ta tag i den olösta landfrågan i Thyolo och Mulanje. Men efter valen glöms

alltid frågan bort igen. År 2016 tröttnade till sist Vincent Wandale – och utropade de två distrikten till en självständig stat. Utropandet följdes inte av några försök att faktiskt ta makten, men ledde ändå till att Vincent Wandale greps. Men ingen rättegång följde, istället sattes han under psykiatrisk tvångsvård i två månader. Något som slogs upp stort i malawiska medier.

– Jag tvångsmedicerades hårt trots att jag försökte förklara att jag inte var sjuk och att det inte bara var jag som hade utropat staten utan att vi var en hel rörelse med mängder av följare som gjort detta, berättar han.

Sedan dess har inte mycket hänt i landfrågan och många befärar att PLO kan vara på väg att radikaliseras, trots Vincent Wandales uppmaningar till sina följare att bara använda fredliga medel.

– Det är en tickande bomb och förr eller senare kommer det bli våldsamt. Folk har lidit länge, säger *Sylvester Namiwa*, som leder Centre for Democracy and Economic Development Initiatives, en malawisk människorättsorganisation som också engagerat sig i frågan.

ÄGARE. Alexander Cathcart Kay är vit malawier, född och uppväxt på teplantagen Satemwa, som han nu driver. Plantagen grundades 1923 av hans farfar, den skotske immigranten Maclean Kay.

”Företaget tar ett stort socialt ansvar. Ett av våra mål är att bidra till ökad levnadsstandard här.”

Alexander Kay, plantageägare

Satemwa producerar årligen 2 500 ton te och anställer runt 1 700 personer. Företaget tar ett stort socialt ansvar, säger Alexander Kay. Man driver bland annat skolor, vårdcentraler och förlossningsklinik för anställdas familjer och lägger resurser på miljöarbete såsom trädplantering.

– Ett av våra mål är att bidra till ökad levnadsstandard här. Om vi inte kan göra det så är vi inte relevanta som företag i den här miljön, säger han.

Men mycket av marken som Satemwa ligger på är sådan som övertogs av de tidiga vita immigranterna efter att hövdingar skrivit under kontrakt. Finns det en orättvisa, en kolonial landfråga som behöver lösas?

Alexander Kay dröjer länge med svaret: – Odlingsmark kommer alltid att vara ett problem så länge majoriteten av befolkningen förlitar sig på mark för sin överlevnad. Vad jag ser här är mark som är produktiv och genererar många jobb.

Det till skillnad från många småjordbrukares mark, där det enligt honom handlar om fel grödor som odlas på fel sätt, med låg produktivitet som följd.

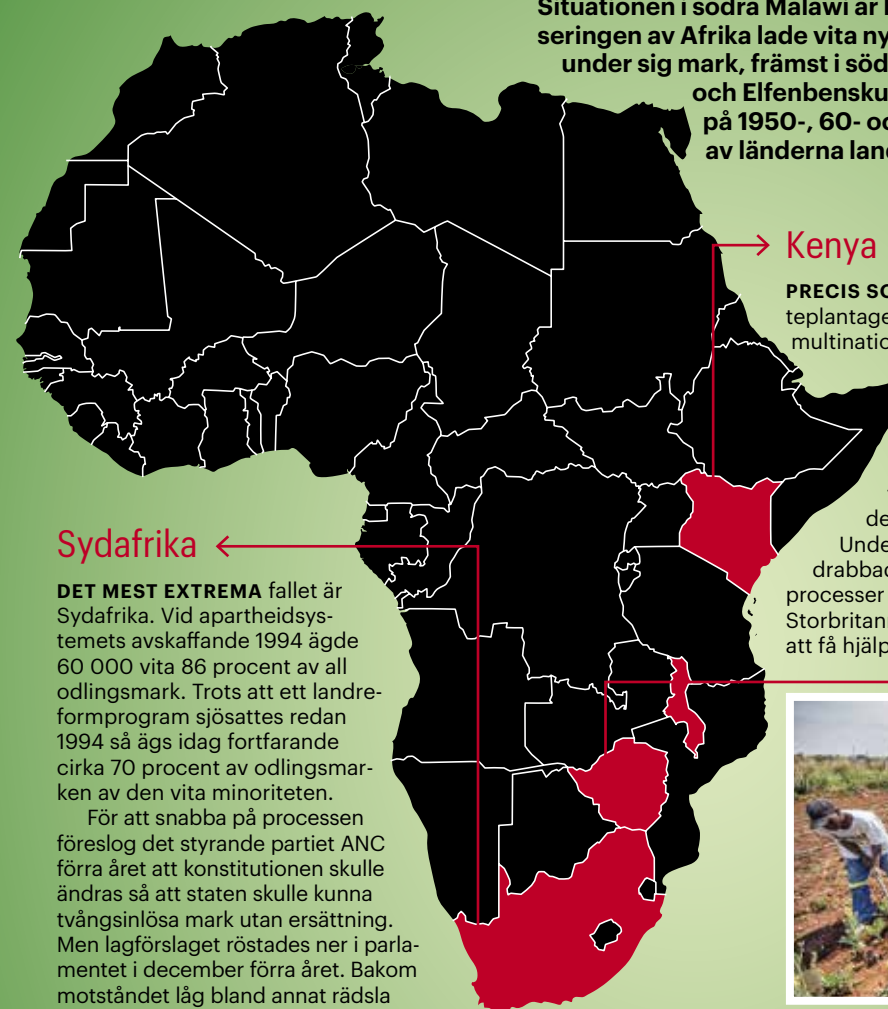
– Vi kan använda Satemwa som en motor för utveckling, snarare än att förstöra den

▶ **E**tt par kilometer från begravningsplatsen i Chibwana ligger Satemwa, en av få teplantager som fortfarande är familjeägd. Den drivs av Alexander Cathcart Kay. För några decennier sedan fanns det flera tusen som honom i landet, vita med brittisk accent och malawiskt pass. Men numera är de sällsynta.

Hans farfar, den skotske immigranten Maclean Kay, köpte 1923 mark från en brittisk tobaksodlare och grundade plantagen, som därefter stegvis utökades genom fler landköp. Sedan har den gått i arv i familjen, nu i tredje generation.

Jordfrågan brännhet i flera länder

Situationen i södra Malawi är långt ifrån unik. Under koloniseringen av Afrika lade vita nybyggare och koloniala företag under sig mark, främst i södra Afrika, men även i Kenya och Elfenbenskusten. Under avkoloniseringen på 1950-, 60- och 70-talen genomförde flera av länderna landreformer.

→ Kenya

PRECIS SOM I MALAWI finns det i Kenya teplantager från kolonial tid, idag ägda av multinationella företag. Under 1900-talets första halva ska brittiska armén ha tvångsdeporterat över 100 000 kenyaner från högplatåerna i västra delen av landet för att göra plats för teplantagerna. Enligt vittnesmål förekom tortyr och våldtäkter under deportationerna.

Under senare år har företrädare för de drabbade folkgrupperna genom juridiska processer försökt kräva kompensation från Storbritannien. År 2019 vände de sig till FN för att få hjälp.

← Sydafrika

DET MEST EXTREMA fallet är Sydafrika. Vid apartheidsystemets avskaffande 1994 ägde 60 000 vita 86 procent av all odlingsmark. Trots att ett landreformprogram sjösattes redan 1994 så ägs idag fortfarande cirka 70 procent av odlingsmarken av den vita minoriteten.

För att snabba på processen föreslog det styrande partiet ANC förra året att konstitutionen skulle ändras så att staten skulle kunna tvångsinlösa mark utan ersättning. Men lagförslaget röstades ner i parlamentet i december förra året. Bakom motståndet låg bland annat rädsla för hur marknader och investerare skulle reagera om Sydafrika gjorde ingrepp i äganderätten.

SMÅBRUKARE. Småjordbrukare i Acturus, Zimbabwe, som tog över jord från en vit lantbrukare i början av 2000-talet.

FÖRLORARE. Den vite lantbrukaren Andrew Pascoe driver Ivordale farm några mil utanför Zimbabwes huvudstad Harare. Han blev av med stora markarealer i samband med landreformerna i landet.

← Zimbabwe

EFTER INBÖRDESKRIGETS SLUT och självständigheten 1980 skulle marken omfördelas. Men med principen att de vita själva skulle gå med på att sälja marken gick det trögt. Det var först med Robert Mugabes kaotiska landreformer i början av 00-talet som 250 000 svarta fick mark på bekostnad av några tusen vita jordägare. Tanken var att jordlösa småbrukare och krigsveteraner skulle få marken, men i realiteten gick mycket också till individer med politiska kontakter. Brist på kunskap, resurser och redskap hos de nya brukarna ledde till att produktionen störtade. Den har fortfarande inte återhämtat sig helt.

*”Att se all mark
på teplantagerna
som bara ligger
där obrukad, det
gör ont.”*

Bertha Fred, lantbrukare

motorn och stycka upp marken. För vad skulle hända i så fall? Då ser jag katastrof; World Food Programme, säger Alexander Kay och syftar på livsmedelshjälp från FN.

Men för PLO är det i första hand bara den obrukade marken på plantagerna man vill omfördela till jordlösa för att mildra hunger och fattigdom. Alexander Kay bekräftar att även Satemwa har sådan mark:

– Obrukad betyder olika saker för olika människor. Vi har 50 hektar orörd skog, en viktig reservoar för arter som kan bevaras för framtida generationer av malawier.

Han säger också att Satemwas teer är certifierade av Rainforest Alliance, vilket kräver att en viss yta av gårdens mark åter-skogas.

Alexander Kay ifrågasätter samtidigt huruvida PLO:s krav alls är legitima. Han menar att en stor del av befolkningen i Thyolo och Mulanje inte tillhör de stammar som på 1800-talet bebodde trakten. Många är snarare ättlingar till immigranter från grannlandet Moçambique.

– Många kom hit i jakt på jobb på plantagerna, menar han. Så teindustrin skapade sina egna problem genom att vara så framgångsrik och dra hit folk.

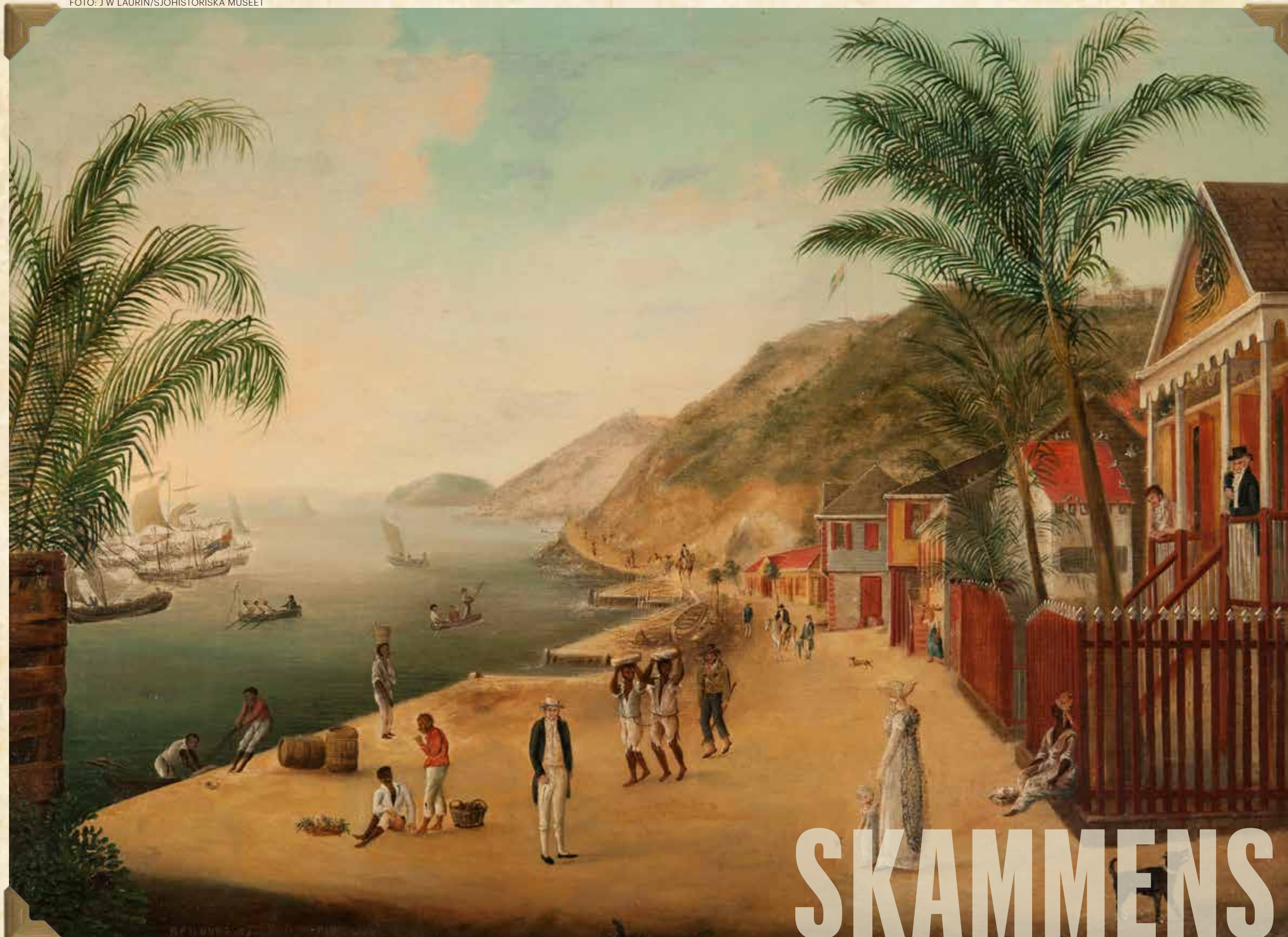
Men trots allt finns det ändå en gnutta oro som gnager i Alexander Kay. Att det politiska landskapet skulle förändras, att kraven från de jordlösa skulle utökas och att han skulle förlora all sin jord.

– Jag har vikt mitt liv åt detta, jag har planterat trädet där borta. Mitt livsverk är runt omkring mig, så det skulle vara fruktansvärt att se det förstöras. Och jag vill heller inte bli en flykting själv, säger han.

Tillbaka i byn Chibwana. På andra sidan vägen från begravningsplatsen hörs ljudet av en hacka som slår i jorden. Den tillhör Bertha Fred, en kvinna några år över 60. Hennes närmaste familj, som består av sju personer, livnär sig till stor del på en köksträdgård, uppskattningsvis något hundratel kvadratmeter stor. De odlar klibönor som de säljer för att kunna köpa majs att äta.

– På 1980-talet hade jag mycket mer mark att odla, men sedan körde plantageägaren bort oss och så fick vi bo här istället, berättar Bertha Fred. Jorden vi har räcker inte, ibland kan det gå en hel dag utan att vi äter någonting alls.

– Att se all mark på teplantagerna som bara ligger där obrukad, det gör ont, konstaterar hon. IIII

*Svenska slavskepp
över Atlanten och
barbariska slavla-
gar. I ett bortglömt
arkiv hittar histo-
riker ständigt nya
bevis för Sveriges
inblandning i en av
historiens mörkaste
episoder.*

*Samtidigt trappar
karibiska stater upp
kampen för ekono-
misk kompensation
för slaveriet.*

TEXT: TORBJÖRN WESTER

SKAMMENS

SAINT-BARTHÉ- LEMY

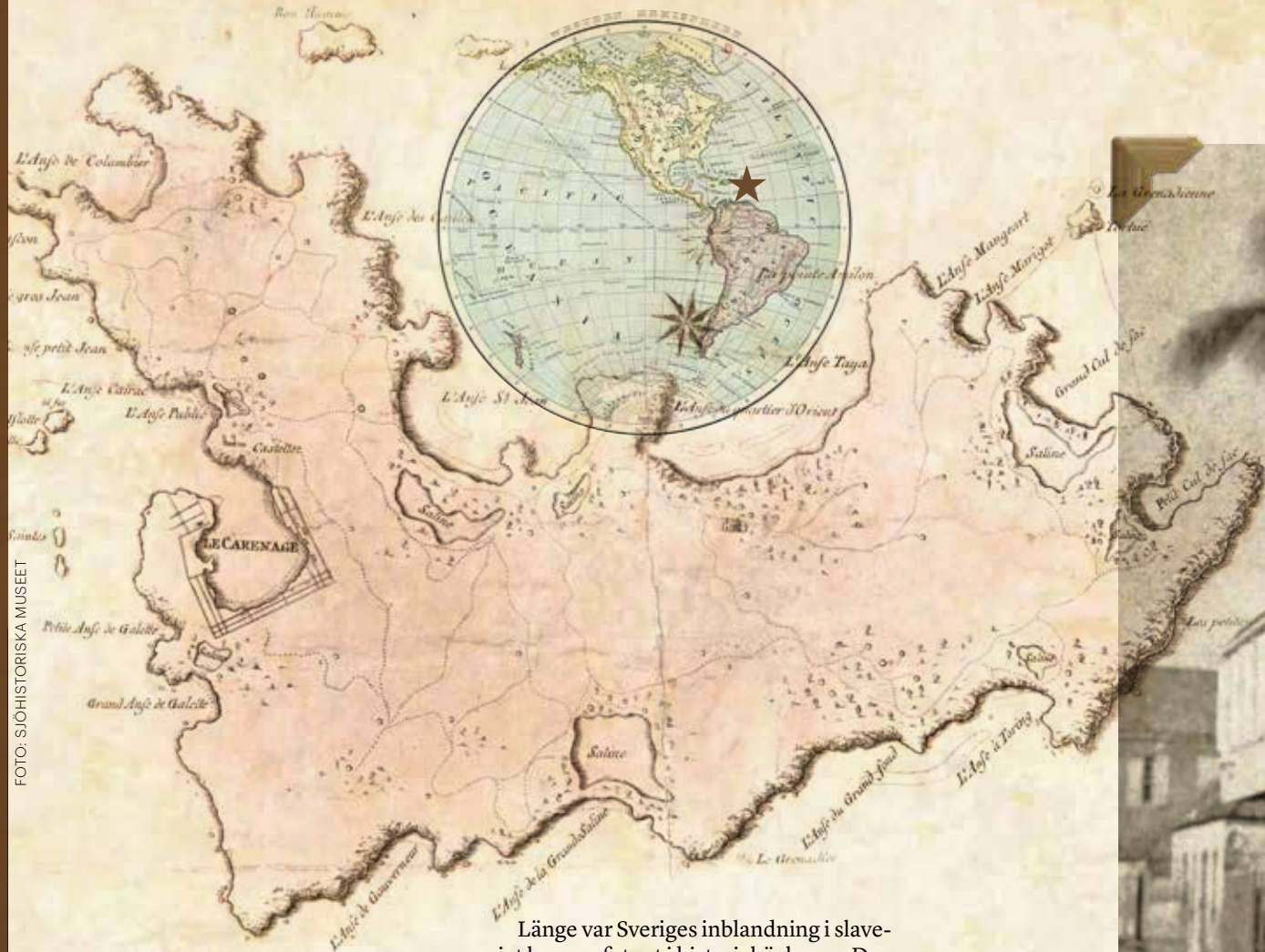
HUVUDSTAD:
Gustavia.

POLITIK: År 1648 etablerade Frankrike en bosättning men 1784 såldes ögruppen till Sverige. Slaveriet var en del av ekonomin fram till 1847. Frankrike köpte tillbaka ön från Sverige 1878 efter en folkomröstning. Invånarna blev 1946 fullvärdiga franska medborgare och tillhörde Guadeloupe. År 2012 lämnade Saint-Barthélemy EU och har numera en status som OCT ("översjöiskt land och territorium"), vilket innebär en speciell relation till en medlemsstat inom EU.

YTA:
25 km²
(Sverige 449 964 km²)

BEFOLKNING:
10 000.

FOTO: SJÖHISTORISKA MUSEET

Nästan längst norrut i den kedja av karibiska öar som kallas Öarna över vinden ligger Saint-Barthélemy, idag en tummelplats för jetseteliten omgiven av azurblått vatten. Här har gatorna svenska namn och huvudstaden Gustavia är uppkallad efter Gustav III. Detta var nämligen i nästan hundra år Sveriges koloni mitt i slaveriets Karibien.

För visst var Sverige också en liten del av det system som skeppade mellan 10 och 12 miljoner förslavade afrikaner över Atlanten för att sätta dem i arbete på bomulls- och sockerrörsplantager.

Karga Saint-Barthélemy hade visserligen inga förutsättningar för plantageodlingar, vilket Gustav III insåg först efter köpet av ön från Frankrike 1784. Men istället blev den ett handelscentrum, där slaveriet var en självklar del i ekonomin. I Gustavia köptes och såldes slavar för vidare transport till andra öar, men de fanns även permanent på ön, som hamnarbetare eller i hemmen.

Länge var Sveriges inblandning i slaveriet bara en fotnot i historieböckerna. De stora slavhandelsnationerna som Storbritannien och Frankrike förslavade miljoner människor och i skuggan av det har den svenska slavhandeln i Karibien, vars offer snarare räknas i tusental, setts som obetydlig.

Men samtidigt har det knappt funnits någon forskning om hur Sveriges roll egentligen såg ut och Saint-Barthélemys svensktid har ofta skildrats genom ett nostalgiskt och romantiserande filter.

Detta har dock på senare tid börjat förändras. I franska staden Aix-en-Provence finns hela den svenska kolonialadministrationens arkiv bevarat, men de 300 000 sidorna, många söndervittrade, har fram tills för bara några år sedan legat i stort sett orörda och bortglömda.

När nu historiker tar sig an materialet hittar de ständigt nya bevis för att Sverige agerade som vilken annan kolonialmakt

HUVUDSTADEN. Gatubild från Gustavia någon gång mellan 1865–1880. Notera det nyfikna barnet i fönstret.

FOTO: LYON, CARL CONSTANTIN, SJÖHISTORISKA MUSEET

Fredrik
Thomasson

► som helst. Ett av många exempel på vad som dykt upp är skeppet Fäderneslandet, som 1793 avseglade från Stockholm mot Västafrika och vidare mot Saint-Barthélemy.

– Det är ett jättestort fynd, det är första gången vi har hittat ett slavskepp med till största delen svensk besättning och där man seglat från Stockholm, säger Victor Wilson, historiker vid Uppsala universitet och en av en handfull forskare som undersöker den svenska inblandningen i slaveriet.

Fredrik Thomasson, en annan Uppsala-historiker, har bland annat tagit sig an domstolsprotokollen från svensktiden. Svensk lag räckte inte till för att reglera ett slavsamhälle och därför skapades nya lagar som kontrollerade de svartas liv in i minsta detalj, var de fick vistas och när, vad de fick göra och inte. 29 piskrapp fick en slavägare själv utdela som straff. Grövre förseelser gick till domstol. Domstolshandlingarna

SLAVKÖPEKONTRAKT. 28-åriga Jenny, född på Afrikas kust, såldes i Gustavia 1811 av Baptiste Lion, en vit fransktalande handelsman, till Elizabeth Bernard, en fri svart kvinna. Dokumentet är ett exempel på vad som har hittats i den svenska kolonialadministrations länge utforskade arkiv.

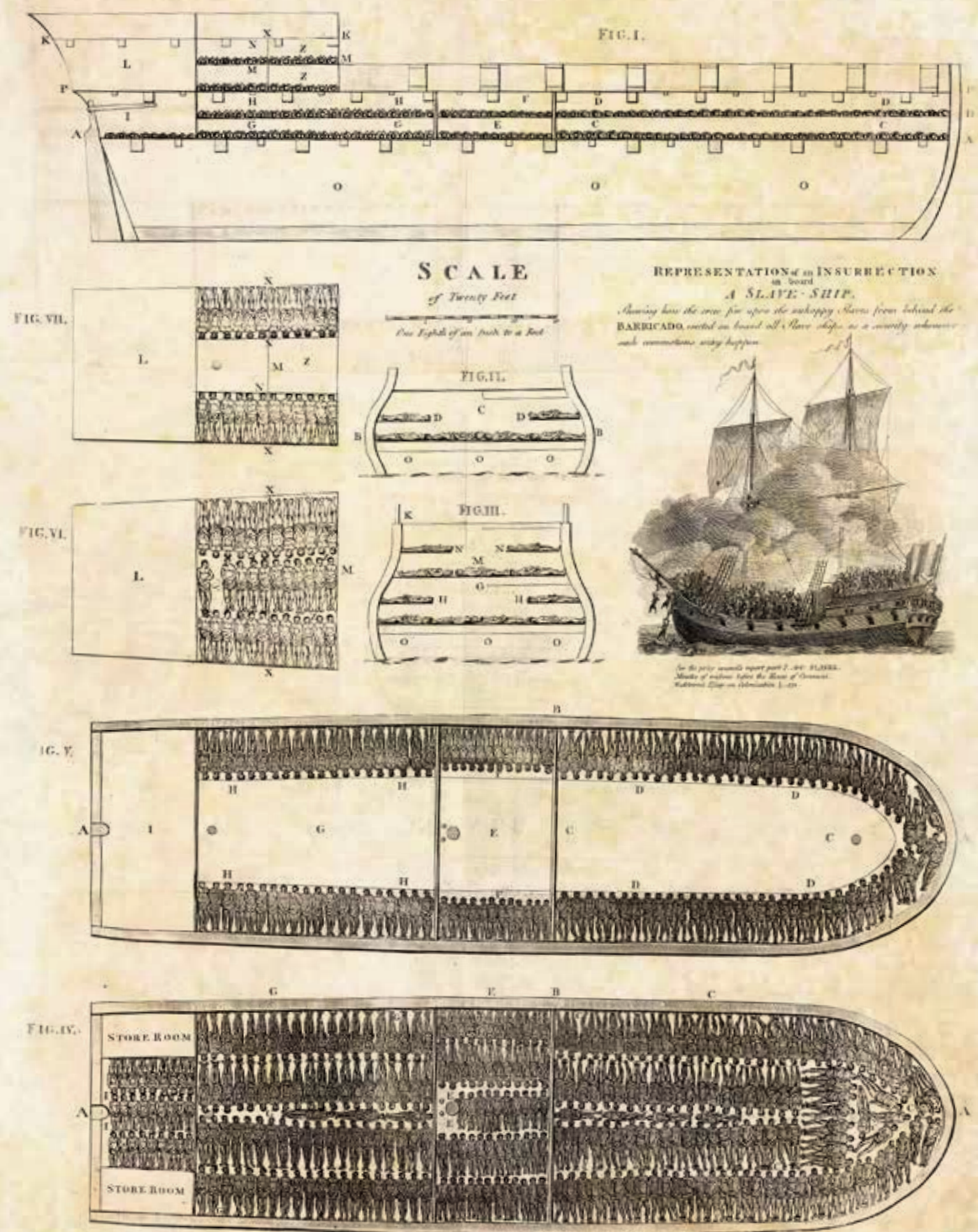
ger en inblick i vardagslivet på ön och här framträder också barbariet som tydligast.

– Det är helt vidriga historier. Man tänker ”Kan det verkligen ha fungerat såhär?”. Ja, det var så det fungerade. Med övervåld, sönderslagna familjer, sexuellt våld. Allt som man tror om slaveriet, det fanns också på svenska Saint-Barthélemy, säger Fredrik Thomasson.

Under de senaste decennierna har det rests en rad krav på de forna kolonialmakterna om någon form av kompensation för allt det slaveriet förde med sig. År 2013 formulerade de 15 stater som ingår i CARICOM, Karibiens motsvarighet till EU, ett gemensamt krav på gottgörelse för folkmordet på den inhemska befolkningen och för slaveri och slavhandel under kolonialtiden. David Comissiong, ►

FOTO: PAULINE DISSAIS/ARCHIVES NATIONALES DOUÏRE MER, AIX-EN-PROVENCE.

PLAN AND SECTIONS OF A SLAVE SHIP.

SLAVTRANSPORT. Denna ritning ingår i Carl Bernhard Wadström, *An essay on colonization particularly applied to the western coast of Africa, 1794-95.*

FOTO: LYON, CARL CONSTANTIN, SJÖHISTORISKA MUSEET

1860-TAL. Gatubild från Gustavia, många vill vara med på fotografens bild.

David Comissiong

► Barbados CARICOM-ambassadör och en drivande kraft i den gottgörelsekommission som bildats, säger att de karibiska staterna idag lider av en kronisk underutveckling som en direkt följd av århundraden av slaveri.

– Den värld vi lever i idag är en värld märkt av orättvisor och exploatering och det är en fortsättning på dessa århundraden av kriminalitet, säger David Comissiong. Vi har systematiskt förblivit underutvecklade så att Europa har kunnat utvecklas. Ni måste nu komma tillbaka till brottsplatsen och diskutera hur ni kan reparera en del av den skada ni åsamkat dessa folk.

Kraven ställdes först på de stora, välkända slavhandelsnationerna, som Storbritannien, Frankrike, Spanien och en handfull andra. Men sedan några år tillbaka inkluderas även Sverige,

trots att Saint-Barthélemy inte ingår i CARICOM då ön tillhör Frankrike. Men Sverige hade ändå en roll i hela det karibiska slavhandelssystemet och försörjningen av slavar till andra öar.

– I takt med att det har gjorts efterforskningar har Sveriges roll blivit klarare, säger David Comissiong.

CARICOM:s kravlista på de forna kolonialmakterna är lång; Utvecklingsprogram inom skola och hälsovård, skuldavskrivningar och omstruktureringar av internationella organisationer för att gynna underutvecklade länder.

– Men det kommer också att krävas direkta pengaöverföringar, säger David Comissiong.

När CARICOM 2016 för första gången kontaktade europeiska regeringar blev responsen avvisande. På senare tid har CARICOM istället försökt bygga upp en

SVERIGE OCH SLAVERIET I ÅRTAL

1649

En svensk handelsstation grundas i nuvarande Ghana och fram till 1663, då Nederländerna erövrar den, skeppas slavar härifrån.

1784

Sverige får köpa karibiska ön Saint-Barthélemy av Frankrike. Ön blir ett handelscentrum och en av många varor det handlas med är slavar. Drakoniska slavlagar införs för att kontrollera den svarta befolkningen på ön.

1805

Saint-Barthélemys gyllene period. Befolkningen har stigit till 6 000, en stor del slavar. Åtminstone 14 gånger 1804–06 angör skepp med slavar i lasten hamnen.

1807

Storbritannien beslutar att upphöra med transatlantisk slavhandel. Under de följande åren inför fler länder förbud.

1815

Sverige förbinder sig att förbjuda undersåtar att engagera sig i slavhandel. Men med svenska myndigheters goda minne fortsätter handeln i smyg på den lilla ön Fourchue som tillhör Saint-Barthélemy.

1830

Sverige inför dödsstraff för slavhandel. Men trots att slavhandeln till sist tynar bort så är fortfarande slaveriet som sådant tillåtet på Saint-Barthélemy.

1833

Storbritannien förbjuder även slaveriet, inte bara slavhandeln. Under de efterföljande åren blir hundratusentals slavar fria samtidigt som de forna slavägarna kompenseras med enorma summor.

1845

Efter långa riksdagsdebatter förbjuder även Sverige slaveriet. Fram till 1847 friköps de återstående 523 slavar på Saint-Barthélemy.

1878

Sverige säljer tillbaka Saint-Barthélemy till Frankrike.

internationell massrörelse som kan föra upp frågan på agendan, göra den till ett cause célèbre. Under 2021 planerades de första kontakterna med Afrikanska unionen, AU, och enskilda afrikanska länder för att ansluta även dem till gruppen som kräver gottgörelse och därigenom öka trycket på de europeiska länderna.

– Vi vill bygga något som liknar den globala antiapartheidrörelsen på 1970- och 80-talen, säger David Comissiong.

Han är inte främmande för att i framtiden inleda en rättsprocess:

– Men det blir först om alla andra möjligheter är uttömda.

Det senaste året har David Comissiong känt en stark medvind. I USA har Black lives matter-demonstrationerna satt fokus på frågan och våren 2021 togs de första stegen mot

att tillsätta en kommission som ska utreda kompensation till amerikanska slavättlingar. Processen stöds av president *Joe Biden*.

Men än viktigare – samtidigt som europeiska regeringar är avvaktande – så har under de senaste två åren flera stora företag och organisationer som tjänade på slaveriet erkänt sin skuld och öppnat för att betala ersättningar. Bland dem finns brit-

DET HÄR ÄR CARICOM

Karibiska gemenskapen, Caribbean Community and Common Market, bildades 1973 av Barbados, Guyana, Jamaica och Trinidad och Tobago. CARICOM har sitt högkvarter i Guyanas huvudstad Georgetown och ytterligare elva länder har anslutit sig; Antigua och Barbuda, Bahamas, Belize, Dominica, Grenada, Haiti, Montserrat, Saint Lucia, Saint Kitts och Nevis, Saint Vincent och Grenadinerna, Surinam. Syftet är att främja ekonomisk integration och samarbete och samordna utrikespolitik.

LÄS PÅ OM SVENSKÖN

SVARTA S: T BARTHÉLEMY
Fredrik Thomassons
(Natur&Kultur)

HISTORISK RÄTTVISA - GOTTGÖRELSE I EN POSTKOLO- NIAL TID
Göran Collste

RADIOTIPS

I radioprogrammet "Louis De Geer - svensk slavhandel i Afrika" från 2021 berättas om industrimannen Louis De Geer som var drivande när Sverige gav sig in i den transatlantiska slavhandeln på 1600-talet. Sök på urplay.se

MOT KUBA. Gustaf Wernberg, agent för Svenska Västindiska Kompaniet på Saint-Barthélemy, skickade enligt detta manifest 64 "Guinee Negrar" från Saint-Barthélemy till Kuba ombord på skonerten Anna Maria i januari 1797.

► tiska försäkringsbolaget Lloyd's of London, Greene King, en av Storbritanniens största pubkedjor, och University of Glasgow i Skottland. Den sistnämnda institutionen har lovat att stötta University of West Indies med 20 miljoner pund som kompensation.

– Det var ett viktigt genombrott och gav hela gottgörelserörelsen i Karibien en injektion. De som tvivlat på att vi skulle kunna uppnå något fick se bevis på motsatsen, säger David Comissiong.

Men i västvärlden har många invändningar rests mot tanken på kompensation för slaveriet. Har vi i Europa verkligen en moralisk skyldighet att gottgöra något som våra förfäder gjorde för många generationer sedan? Göran Collste, professor emeritus i tillämpad etik vid Linköping universitet, gav 2018 ut boken "Historisk rättvisa: gottgörelse i en postkolonial tid" och har kommit fram till att vi nog faktiskt har en sådan skyldighet. Tiden är inte avgörande.

– Om det finns ett samband mellan det ursprungliga övergreppet och situationen idag, en pågående orättvisa, så finns det skäl till att man också kan behöva gottgöra i senare generationer, säger han.

Och en sådan skuld ärvs, enligt Göran Collste, även om man kan tycka att dåtidens kolonialmakt har lite gemensamt med dagens demokratiska stat.

– Det finns en identitet som går igen i historien, en historisk kontinuitet. På samma sätt som man kan vara stolt över insatser som ens eget land gjort men som man själv

inte var med om, på samma sätt kan man ha skuld för något som skedde tidigare under historien.

Ytterligare en möjlig invändning är att slaveriet var tillåtet då och av många ansågs som moraliskt rimligt. Tillämpar vi inte våra nutida moraliska normer på en annan tids handlingar? En viktig juridisk princip är att man inte ska kunna dömas utifrån en lag som inte fanns när händelsen utspelades. Borde det då inte vara så inom etikens område också, att en handling som inte sågs som moraliskt förkastlig när den utfördes heller inte borde leda till en skuld när moralen senare förändras?

Göran Collste illustrerar varför det resonemanget inte håller med ett fiktivt exempel: En vit sydafrikan betar sig illa mot svarta under apartheid, men kommer senare i livet

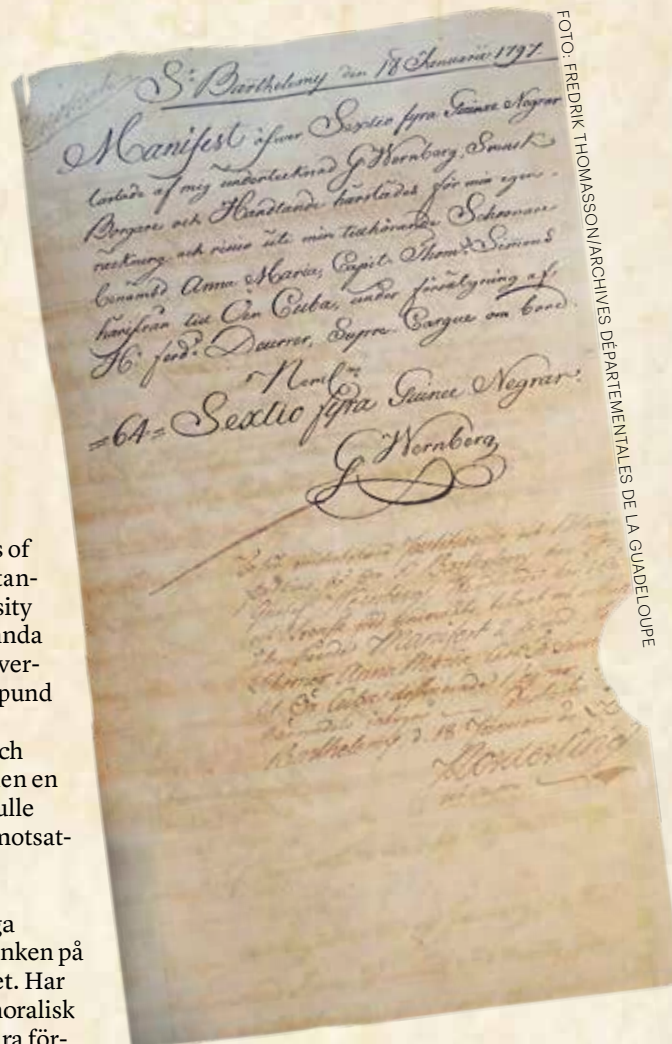

FOTO: FREDRIK THOMASSON/ARCHIVES DÉPARTEMENTALES DE LA GUADELOUPE

FOTO: LYON, CARL CONSTANTIN, SJÖHISTORISKA MUSEET

DET VAR DÅ. Vy över hamnen i Gustavia 1869.

till insikt om att det han gjorde var fel:

– Då räcker det inte att säga att jag hade andra värderingar då, alltså kan jag strunta i det. Den rimliga reaktionen är att be om ursäkt och gottgöra dem för att jag betedde mig som en skitstövle då.

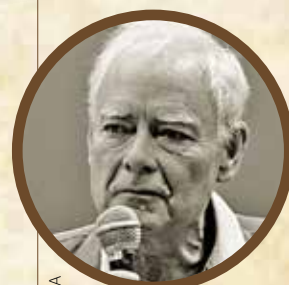
Men man kan också ifrågasätta om moralen verkligen var så annorlunda då jämfört med idag. Det fanns även en samtida moralisk upprördhet över slaveriet med bland annat sockerbojkotter. Göran Collste nämner även den spanske prästen Bartolomé de Las Casas som redan på 1500-talet försökte väcka opinion mot det spanska folkmordet på Amerikas urfolk:

– Han ger uttryck för precis samma moraliska upprördhet som förmodligen vi hade känt om vi hade sett detta. Så de grundläggande moraliska reaktionerna

tror jag inte nödvändigtvis är så olika.

– Det fanns filosofer som legitimerade kolonialismen och det fanns filosofer som var emot den. I det avseendet är det inte så stor olikhet mot vår tid. Det finns tänkare i vår tid som försvarat folkmord, till exempel Förintelsen och folkmordet på bosniaker i det forna Jugoslavien.

Amnesty Press har varit i kontakt med Utrikesdepartementet för att få en kommentar om CARICOM:s krav på Sverige. UD:s pressjour svarar skriftligen att man ännu inte fått någon framställan från CARICOM och att man tar ställning i frågan först efter att en sådan inkommit. UD:s pressjour skriver också att "svenska regeringen fördömer slaveri i alla dess former, historiska som nutida." IIII

Göran Collste

FOTO: WIKIPEDIA

AFROFOBI UTBRETT I SVERIGE

Lägre löner, mobbning i skolan, sexuella trakasserier och ständiga påminnelser om att man ses som annorlunda. Afrosvenskar utsätts för diskriminering och rasism på många områden i Sverige.

TEXT: JENNIE AQUILONIUS

Känslan av att vara annorlunda finns alltid där. Som när *Karim* går förbi en port där någon flyttar in eller ut. Märker hur de ofta stannar till och väntar tills han har gått förbi, innan de försvinner in i trappen. Som om han skulle stjäla något.

Han minns förvåningen hos kursaren när *Karim* hade klarat en svår tenta. Minns frågan från en förälder om hur hans son kunde få tillräckligt med poäng för att komma in på det naturvetenskapliga programmet på gymnasiet.

– Jag upplever att det finns människor i Sverige som tror att afrikaner har en begränsad förmåga och inte kan ta in vissa kunskaper eller klara vissa arbetsuppgifter, säger *Karim*, 51, som egentligen heter något annat.

År 1996 kommer den 26-åriga *Karim* till Sverige som somalisk flykting från Etiopien. I början av 2000-talet läser han ett femårigt högskoleingenjörsprogram i datateknik. Letar jobb, men får inget. *Karim* börjar söka tjänster som han är överkvalificerad för, men blir inte kallad på intervju. På arbetsförmedlingen tycker handläggaren att han ska söka arbeten inom montering som bara kräver gymnasie-

utbildning. Han börjar så småningom jobba med att installera antenner. De senaste tio åren har han jobbat som projektledare inom Afrosvenskarnas riksorganisation.

– I den offentliga debatten hör man ofta att personer med utländsk bakgrund är arbetslösa och inte vill jobba. Men vi måste diskutera att samhället sällar bort människor på grund av namn och hudfärg, säger han.

Karim är inte ensam. Afrosvenskar har svårare än den övriga befolkningen att få ett arbete som motsvarar deras kvalifikationer. Det visar rapporten ”Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden” (Länsstyrelsen Stockholm 2018).

Afrosvenskar är överrepresenterade i lågstatusyrken, underrepresenterade i högstatusyrken och mer arbetslösa än den övriga svenska befolkningen. De har också lägre lön än personer i den övriga befolkningen som har samma utbildningsnivå. Rapporten konstaterar att ”antisvart rasism och diskriminering i bemärkelsen ojämlik fördelning av status, resurser och karriärmöjligheter, har en negativ inverkan på afrosvenskars situation på den svenska arbetsmarknaden”.

När EU:s byrå för grundläggande rättigheter, FRA, undersökte diskriminering av personer med afrikansk härkomst i tolv medlemsstater låg Sverige över genomsnittet på flera områden.

– Till skillnad mot vad många föreställer sig tillhör Sverige den övre hälften bland de mest diskriminerande länderna i Europa. ➤

Jag upplever att det finns människor i Sverige som tror att afrikaner har en begränsad förmåga och inte kan ta in vissa kunskaper”.

”*Karim*”

Michael
McEachrane

FOTO LINNEA EKEGREN

Det tar sig bland annat uttryck inom områdena arbete, skola och bostad. Det är inte en överdrift att tala om Sverige som ett ras- eller hudfärgssegrerat land, säger *Michael McEachrane*, gästforskare vid Raoul Wallenberginstitutet för mänskliga rättigheter och humanitär rätt.

År 2014 konstaterade författarna till kunskapsöversikten *Afrofobi* (Mångkulturellt centrum) att afrofobi är ett utbredd problem i Sverige.

Afrofobi definieras här som en fientlighet mot människor som har sin bakgrund i subsahariska Afrika och som tillhör den afrikanska diasporan. Den afrosvenska gruppens utsatthet visar sig inom alla samhällssektorer, skriver rapportförfattarna.

Kitimbwa Sabuni är ordförande för Afrosvenskarnas riksorganisation och har jobbat med afrofobi i drygt 20 år.

– Vi förstår framför allt afrofobi som en fråga om tillgång till rättigheter och resurser, säger han.

Det finns också en tydlig utsatthet för hatbrott bland afrosvenskar, enligt Brottsförebyggande rådet, Brå. Det kan handla om ofredande, ärekränkning och misshandel.

– Det finns en tydlig utsatthet hos afrosvenskar. Det är sannolikt en liten del av

den hela bilden eftersom de flesta hatbrott inte polisanmäls, säger *Sofia Axell*, utredare på Brå. Ofredande är den vanligaste typen av afrofobiska hatbrott. Misshandel och ärekränkning var vanligare vid polisanmälningarna med afrofobiskt motiv än vid något annat hatbrottsmotiv.

Brotten sker framförallt på allmänna platser och arbetsplatser. I det senare fallet är förövaren ofta en kund eller klient.

– Det kan vara att du är väktare och blir utsatt för misshandel, jobbar som taxichaufför och blir utsatt för ofredande eller som butikspersonal och blir utsatt för förolämpningar, säger hon.

Men det är inte den tydliga rasismen, i form av rasistiska skällsord och fysiskt våld, som är vanligast, enligt *Kitimbwa Sabuni*. Afrofobi handlar ofta om subtila saker i vardagen, osynliga trösklar och att andra får en att känna sig annorlunda och nedvärderad – så kallade mikroaggressioner. Det kan vara att en vit person tar på sin svarta kollegas hår eller att vita personer konsekvent undviker att sätta sig bredvid en på bussen. Den som utsätter en är inte heller alltid medveten om att hen utför en rasistisk handling, förklarar han.

– Du vet nästan aldrig om du är utsatt för diskriminering. Alla negativa erfarenheter kommer lämna dig med frågan: Berodde det där på att jag är svart? En svart person har alltid strategier för att kompensera för sin svarthet; man försöker vara vältalig och välklädd, säger *Kitimbwa Sabuni*.

Jeanne Masimango är ordförande för Asov Stockholm, en förening som arbetar för att stärka afrosvenska kvinnor. Hon berättar att många människor tar för givet att afrikanska kvinnor ska ha en viss position i samhället. Under många år jobbade hon som projektledare på en ideell förening med kontor på stadsdelen Östermalm i Stockholm. Ofta utgick besökare

på kontoret från att hon var städerska eller började prata engelska med henne.

När hon parkerade bilen kunde förbipasserande kalla henne för slampa. De sade att hon kom till Sverige för att ligga med vita män och få saker gratis.

– De förväntade sig inte att en afrikansk kvinna kunde jobba ihop till en bil. När jag promenerade på Östermalm på sommaren togs jag ofta som en hora som jagade en rik vit man, säger hon.

I dag har *Jeanne Masimango* bott i Sverige i 28 år och har självförtroende att säga ifrån. Hon stöttar nu sina afrikanska medsystrar som ofta råkar ut för samma sak.

– De som jobbar inom vården, särskilt hemtjänsten och äldreboenden, berättar om sexuella trakasserier. De får till exempel höra vilken fin, stor, afrikansk rumpa de har.

Många kvinnor som Asov Stockholm har kontakt med är lågutbildade, kommer från

De som jobbar inom vården, särskilt hemtjänsten och äldreboenden, berättar om sexuella trakasserier. De får till exempel höra vilken fin, stor, afrikansk rumpa de har.

Jeanne Masimango

FOTO: INGMAR KOKK

Hanna Wallenstein

➤ krigsdrabbade länder, har blivit våldtagna, sett sina närmaste bli dödade och har flytt flera gånger.

– Vi vill visa att vi finns här för dem. Vi jobbar också med goda exempel; de får bland annat träffa systrar som varit i en liknande situation som dem, men som nu har jobb och körkort och kan visa att det går, säger Jeanne Masimango.

facebookgruppen Forum för föräldrar till afrosvenska barn har medlemmarna länge utbytt erfarenheter och råd när deras barn utsatts för afrofobi i skolan. År 2020 ledde polismordet på afroamerikanen *George Floyd* i USA till stora Black Lives Matter-protester över hela världen.

Då kände musikern *Sousou Cissoko* att det var dags att agera. Hennes familj hade redan flyttat från landsbygden in till Lund för att undkomma skolrasismen. Till sammans med andra föräldrar i forumet startade hon Skoluppropet mot afrofobi. De samlade en lång rad vittnesmål och skrev ett öppet brev till politiker, myndigheter och rektorer där de krävde förändring.

– För mitt äldsta barn började det tidigt, redan i förskolan sade andra barn saker som ”Ingen kommer att vilja gifta sig med dig för du är brun” och ”Det är som om någon har lagt en baskorv på ditt huvud som runnit ner över hela din kropp”, berättar Sousou Cissoko.

AFROFOBISKA HATBROTT

DETTA DEFINIERAS SOM ”Brott motiverade av fördomar eller föreställningar om svarta personer med afrikanskt ursprung.” År 2020 fick Brå i uppdrag av regeringen att göra en fördjupningsstudie för att ta fram mer kunskap om afrofobiska hatbrott. Totalt polisanmälades år 2020 3398 hatbrott, varav 15 procent hade tydliga afrofobiska motiv.

Antalet afrofobiska hatbrott är sannolikt fler. Mörkertalet är stort och 68 procent av de främlingsfientliga och rasistiska hatbrottsmotiven klassas som ”övriga”, eftersom det inte framgår i polisanmälan vilken typ av rasism det handlar om.

Föräldrarna hade möten med politiker och myndigheter. De började också samarbeta med organisationen Friends, som 2021 publicerade en undersökning som visade att etnicitet är den vanligaste grunden för trakasserier i skolan.

– Framför allt behöver lärare och annan skolpersonal få tid och resurser att utbilda sig i de här frågorna, få kunskap och verktyg, säger Sousou Cissoko.

A tt ständigt behöva förhålla sig till risken för rasism, diskriminering, negativa förväntningar och nedvärdering kan skapa så kallad minoritetsstress. En ihållande stress och oro inför att möta negativa föreställningar från majoritetssamhället.

– Min erfarenhet är att en ses som sin hudfärg först, i de flesta rum en kommer in i, innan en är något annat. Det kan handla om hur en förväntas vara, vilka positioner en förväntas ha i arbetslivet eller att en inte förväntas få vissa betyg, säger *Isatou Svenungsson*, jämlikhetskonsult på Make Equal.

Det finns tre vanliga sätt som människor brukar hantera minoritetsstress på. Det första är att bli hypervaksam och rasismen runtom en blir väldigt tydlig, man ser den överallt, hela tiden. Det andra är att man börjar tro på de negativa föreställningarna om sig själv, vilket skapar stor hopplöshet. Det tredje är att man försöker tona ner sidor av sig själv som kan tolkas som annorlunda. Det kan vara att man slutar prata om sin kultur eller religion på arbetsplatsen eller ändrar sitt namn för att bli kallad till jobbintervjuer.

– Minoritetsstress kan leda till sämre livskvalitet, ångest, depression och hjärt-kärlsjukdomar, säger *Isatou Svenungsson*.

Hur en person påverkas av minoritetsstress är individuellt och beror på en mängd faktorer, som tidigare erfarenheter, klass,

DISKRIMINERINGSGRUNDER

I LAGEN FINNS DET sju diskrimineringsgrunder. Dessa är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

sexualitet, kön och hur ens omgivning reagerat på rasism tidigare.

Psykologen *Hanna Wallenstein* föreläser också om minoritetsstress. Hon menar att förebilder och synlighet är viktigt. När *Toussin ”Tusse” Chiza* vinner Melodifestivalen 2021 och *Nyamko Sabuni* 2006 blir Sveriges första svarta minister skickar det signaler både till människor som kan identifiera sig med dem och till personer som inte gör det.

– Det hjälper hjärnan att släppa stereo-

Minoritetsstress kan leda till sämre livskvalitet, ångest, depression och hjärt-kärl-sjukdomar.”

Isatou Svenungsson

Ahmed
Abdirahman

typa föreställningar och skapar nya idéer om vad som är möjligt och hur världen bör vara, säger Hanna Wallenstein.

Men det behövs ett brett, nyanserat spektrum av förebilder, poängterar hon. Många människor med utländsk bakgrund tänker "Det där jobbet verkar kul, men jag tror inte att sådana som jag håller på med sådant" eller "Jag skulle vara så ensam om mitt utseende i den branschen, att det skulle bli för svårt."

– Ju fler olika förebilder vi får, inom olika branscher, desto fler kommer tänka "Hm, det här kanske är något för mig".

Men om förebilderna är få blir de snarare undantagen som bekräftar regeln, utan någon djupare förändring av strukturerna.

– De blir ensamma ambassadörer snarare än individer och kollegor, säger Hanna Wallenstein.

Något som står i vägen för arbetet mot antisvar rasism är den svenska självbilden, enligt forskaren Michael McEachrane. Självbilden av Sverige som ett öppet, tolerant och antirasistiskt samhälle med lika rättigheter och möjligheter. Rasism och diskriminering ses ofta som enskilda incidenter som inte har att göra med hur samhället är beskaffat. Han sitter också i styrelsen för föreningen Black Lives Matter Sweden, men upplever inte att de historiska protesterna har påverkat samtalet om antisvar rasism nämnvärt i Sverige.

– Det finns få svenska politiker och opini-

onsbildare som talar om rasdiskriminering, rassegregation eller att det finns en utbredd skillnad mellan vita och rasifierade i Sverige vad gäller åtnjutandet av rättigheter och möjligheter, säger Michael McEachrane.

Kitimbwa Sabuni från Afrosvenskarnas riksorganisation menar att Sverige behöver samla kunskap om hur rasismen ser ut genom systematiska kartläggningar. Han efterlyser så kallad jämlikhetsdata; statistik över livsvillkor i olika etniska grupper.

– Sverige har fått återkommande kritik från bland annat FN för att vi inte för statistik utifrån etnicitet, hudfärg eller andra indikationer på mångfald. Om man ska jobba mot rasism måste man börja med en utredning av sakförhållandena, säger han.

Han menar också att arbetsgivare behöver följa diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter utifrån de sju diskrimineringsgrunderna, däribland etnisk tillhörighet.

Men det har börjat hända saker. År 2016 antog regeringen en handlingsplan mot rasism. Där konstateras att rasism är en del av samhällets strukturer och att det påverkar människors rättigheter och möjligheter. Det pågår också flera regeringsuppdrag för att öka kunskapen om afrofobi och rasism. I regeringsförklaringen den 14 september 2021 deklarerades att arbetet mot bland annat afrofobi ska intensifieras. Sedan dess har till exempel Statistiska centralbyrån, SCB, fått i uppdrag att undersöka de ekonomiska livsvillkoren för personer med utomeuropeisk bakgrund som har bott i Sverige en längre tid. Forum för levande historia ska också öka kunskapen om Sveriges deltagande i den transatlantiska slavhandeln och slaveriet.

– Det görs framsteg, jag tror SCB:s data kommer att vara väldigt intressant, säger Kitimbwa Sabuni.

Några som börjat ta fram den här typen av uppgifter är Stiftelsen The Global Village. År 2019 publicerade stiftelsen en rapport över vilka som bor i utsatta områden. Det visade sig vara nästan en halv miljon människor. Sex länder var överrepresenterade, tre av dem afrikanska: Eritrea, Etiopien och Somalia.

Nu är föreningen i färd med att sammanställa rapporter om levnadsvillkor för människor från de sex länderna. Det behövs en mer faktabaserad debatt, menar Ahmed Abdirahman, vd för och grundare av Stiftelsen The Global Village.

– Det pratas ofta om utrikesfödda, men det är två miljoner människor, varav hälften har utomeuropeisk bakgrund. Då tappar man detaljer i utsattheten; vilka målgrupper behöver mest stöd? Vilka åtgärder behövs från myndigheter och näringsliv, och vad kan människorna själva göra? säger Ahmed Abdirahman. ■■■

Sverige har fått återkommande kritik från bland annat FN för att vi inte för statistik utifrån etnicitet, hudfärg eller andra indikationer på mångfald."

Kitimbwa Sabuni

+

STRUKTURELL RASISM

"RASISM I BETYDELSEN att rasistiska handlingar inte alltid baseras på en individs politiska övertygelse utan kan ske omedvetet. Det innebär att rasism, i olika former, finns som en del av samhällets strukturer. Det får till följd att människor får olika tillgång till rättigheter och möjligheter, makt och inflytande, på grund av andras medvetna eller omedvetna föreställning om en individs grupptillhörighet."

Källa: Regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

"NEJ TILL GRUVA I GÁLLOK"

SVERIGE. Den 21 december 2021 skrev Amnesty International, Civil Rights Defenders, Greenpeace och Fältbiologerna tillsammans med en rad samiska partier och organisationer till näringsminister **Karl-Petter Thorwaldsson**. I brevet sägs att organisationerna förväntar sig att "regeringen avslår ansökan om bearbetningskoncession i Gällö".

– Regeringen är skyldig att väga in urfolks rätt till land och vatten och andra folkrättsliga principer vid

tolkningen av det svenska regelverket, skriver organisationerna.

Regeringen väntas i mars fatta beslut om det brittiska gruvbolaget Beowulf Minings begäran om tillstånd att bryta järnmalm i Gällö (Kallak) i Jokkmokks kommun. Länsstyrelsen och Naturvårdsverket tillhör de instanser som vill att bolagets begäran ska avslås. FN-organet Unesco har också varit kritiska och ansett att en gruva skulle innebära stor påverkan på världsarvet Laponia. **III**

"Frige dessa fångar"

Den 24 januari inledde Amnesty en kampanj för att kräva frigivning för de över 100 personer som fångslats de senaste fem åren i Kamerun. Kampanjen fokuserar på personer som deltagit i fredliga protester i de engelsktalande regionerna i västra delen av landet och oppositionspolitiker från MRC.

FACEBOOK STÄMS AV ROHINGYER

MYANMAR. Rohingyaer lämnade i december 2021 in stämningar mot Meta Platforms Inc, tidigare känt som Facebook. I stämningarna i USA och Storbritannien krävs företaget på 150 miljarder dollar.

I stämningen i USA hävdas att "Facebook var villiga att offra rohingyers liv för en större marknadsandel" i Myanmar.

Facebook introducerades i Myanmar 2011 och blev snabbt mycket populärt. Sommaren 2017 fördrevs många rohingyer från sina hem i delstaten Rakhine och på kort tid flydde omkring 700 000 personer till Bangladesh. Facebook användes flitigt för att sprida hatisk och farlig desinformation.

Marzuki Darusman, från FN:s oberoende granskning av Myanmar, menade att sociala medier,

och i synnerhet Facebook, spelat "en avgörande roll" för folkmodet som drabbade rohingyer.

Facebook medgav 2018 att företaget kunde ha gjort mer för att stoppa hatpropagandan. **III**

FÖRSTÖRELSE. En rohingya-by i september 2017.

FOTO: MOE ZAW/VOA/WIKIMEDIA

FOTO: RONALDO SCHEIDT/AFP/TT

KRITISKA. Philip Luther, utredningschef på Amnestys avdelning för Mellanöstern och Nordafrika, Agnès Callamard, Amnesty Internationals generalsekreterare och aktivisten Orly Noy, presenterar Amnestys rapport i östra Jerusalem den 1 februari.

Amnesty:

ISRAEL. I en rapport den 1 februari anklagar Amnesty International Israel för att upprätthålla ett system av apartheid mot det palestinska folket. Enligt Amnesty gäller detta både på ockuperade palestinska områden och i Israel.

Förra året anklagade både den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem och Human Rights Watch, Israel för att tillämpa apartheid i sin behandling av palestinier.

Apartheid utgör ett brott mot mänskligheten enligt Romstadgan, som är grunden för ICC, Internationella brottmålsdomstolen, och Apartheidkonventionen som antogs av FN:s generalförsamling 1973.

Amnesty anser nu att israeliska myndigheter som utövar apartheid mot palestinier måste hållas ansvariga och uppmanar ICC, där Palestina är anslutet, att inkludera brottet apartheid i sin pågående utredning i de ockuperade palestinska områdena. Amnesty väddar också till alla länder att använda universell jurisdiktion för att ställa de ansvariga för apartheid inför rätta.

– Vår rapport visar den sanna vidden av Israels apartheidregim.

"Apartheid i Israel"

Oavsett om de bor i Gaza, östra Jerusalem, Hebron eller Israel, behandlas palestinier som en underlägsen folkgrupp som systematiskt nekas sina rättigheter. Vår slutsats är att Israels grymma politik, med segregation, fördrivning och exkludering inom alla områden den israeliska staten kontrollerar, tydligt utgör apartheid. Det internationella samfundet är skyldigt att agera, säger **Agnès Callamard**, Amnesty Internationals generalsekreterare.

Amnestys rapport på 182 sidor; "Israel's Apartheid against Palestinians: Cruel System of Domination and Crime against Humanity", bygger på omfattande research under fyra år och juridiska analyser, som gjorts tillsammans med utomstående experter. Enligt Amnesty upprätthåller Israel det här systemet gentemot palestinier med hjälp av lagstiftning, policies/regler och handlingar.

Palestinier som är medborgare i Israel utgör cirka 21 procent av befolkningen men utsätts för

många former av institutionalliserad diskriminering. År 2018 beslöt det israeliska parlamentet att godkänna en lag som definierar Israel uteslutande som "det judiska folkets nationalstat" och främjar byggandet av judiska bosättningar. Ett palestinskt parti ingår i den nuvarande regeringen som tillträdde i juni 2021.

Den israeliska regeringen lyckades komma över Amnestys rapport innan den offentliggjordes den 1 februari. Amnesty anklagades för antisemitism och uppmanades att dra tillbaka sin rapport. En rad judiska organisationer i olika länder fördömde också rapporten.

– I stället för att leta efter fakta citerar Amnesty lögnar som sprids av terrororganisationer, sade den israeliske utrikesministern **Yair Lapid**. Amnesty har varit en ansedd organisation som vi alla respekterade. I dag är det raka motsatsen.

ULF B ANDERSSON

AMNESTY KRÄVER SANNINGSKOMMISSION

SPANIEN. Över 95 000 personer har avlidit i Spanien av covid-19 och av dessa var 35 670 äldre personer på äldreboenden. Amnesty International riktade den 31 januari omfattande kritik mot Spanien efter att ha tagit del av klagomål från personer som mist anhöriga vid äldreboenden i Madridregionen och Katalonien.

Amnesty anser att "myndigheterna har underlåtit att uppfylla sin skyldighet att grundligt utreda kränkningen av rätt till liv vid äldreboenden" och kräver att en sanningskommission granskar vad som hände. **III**

SEKKÖPSLAG KRITISERAS

IRLAND. Den 25 januari publicerade Amnesty en rapport som hävdar att personer som frivilligt säljer sex utsätts för kränkningar och övergrepp i Irland och att staten inte förmår att skydda de här människorna från våld.

I rapporten "We live within a violent system: Structural violence against sex workers in Ireland", granskas den lagstiftning som infördes år 2017. Då blev det lagligt att sälja sex medan köp av sexuella tjänster kriminaliserades.

Amnesty pekar på att förbudet mot bordellverksamhet hindrar personer från att sälja sex tillsammans med andra för att på vis trygga sin egen säkerhet.

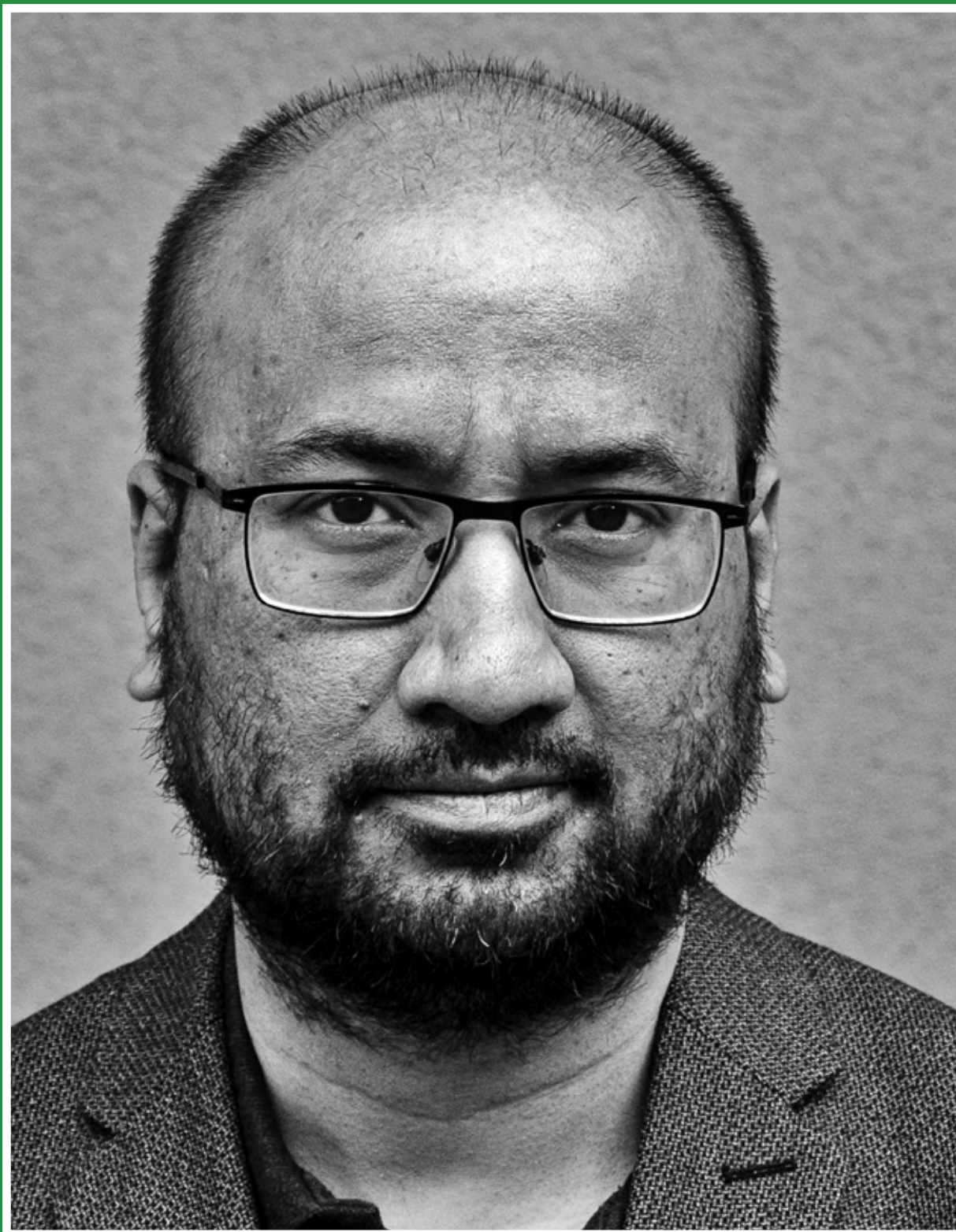
– Lagstiftning som är tänkt att skydda människor som säljer sex utsätter dem för en förhöjd risk för övergrepp och våld, som våldtäkter

KRITISK. Colm O'Gorman på Amnesty Irland.

och misshandel. Så beskriver de personer vi intervjuat med egen erfarenhet av de faktiska konsekvenserna av lagen från 2017. Nu behöver den irländska regeringen börja lyssna på dem, sade **Colm O'Gorman**, generalsekreterare för Amnesty International Irland. **III**

FOTO: AXEL KRONHOLM

JAGAD AV

*50 år efter självständigheten råder ett skräckvälde i Bangladesh. Den fria pressen har krossats, försvinnanden och utomrättsliga avrättningar har blivit vardag. En av regimens främsta fiender, **Tasneem Khalil**, finns i Malmö, där han driver ett granskande journalistnätverk som har avslöjat korruption och maktmissbruk i de högsta leden.*

TEXT: AXEL KRONHOLM

BANGLADESH

1947

Storbritannien lämnar Brittiska Indien och två stater skapas efter en brutal folkfördrivning; Indien och Pakistan. Pakistan består av Västpakistan och Östpakistan som ligger på bägge sidor om Indien. Bengalen hade varit den folkrikaste provinsen i Brittiska Indien och det har funnits planer på att skapa ett självständigt Bengalen vid det brittiska uttåget. Istället delas bengalerna nu mellan Indien och Pakistan.

1958

Ayub Khan tar makten i en militärkupp i Pakistan och styr i elva år. Bengalerna i Östpakistan anser sig diskriminerade.

1968–1969

Protesterna mot **Ayub Khan** växer. I Västpakistan organiseras de av **Zulfikar Ali Bhutto** och hans socialistiska parti PPP och fackföreningar utlyser generalstrejk. I Östpakistan är det **Sheikh Mujibur Rahman** och Awamiförbundet som leder protesterna. Ayub Khan avgår 25 mars 1969 och general **Yahya Khan** övertar makten och utfärdar undantagstillstånd.

1970

Valet i december visar på Pakistans splittring. I Östpakistan vinner Awamiförbundet 167 av de 169 mandat och i Västpakistan får PPP 81 mandat. **Sheikh Mujibur Rahman** har därmed en majoritet av platserna i parlamentet men tillåts inte ta över styret i Pakistan.

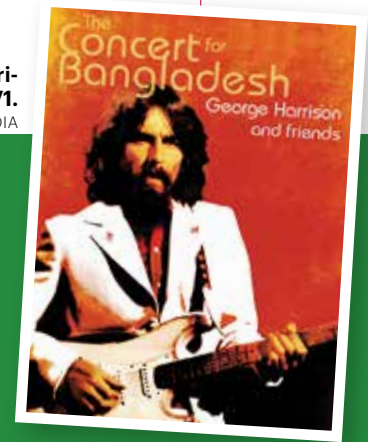
1971

Yahya Khan tillåter inte det nya parlamentet att samlas och förhandlingar mellan militären, PPP och Awamiförbundet blir resultatlösa. Den 7 mars talar **Sheikh Mujibur Rahman** inför en miljon åhörare i Dhaka och uppmanar till civil olydnad och att förbereda sig för ett självständighetskrig.

1971

Den 25 mars slår armén till i Östpakistan. **Sheikh Mujibur Rahman** grips och bengaliska nationalister och intellektuella blir måltavla för en hård repression. Den 27 mars utropas Bangladesh som en självständig stat i en radioutsändning från Chittagong. De kommande månaderna dödas hundratusentals personer och tio miljoner flyr till Indien. Pakistan får stöd från USA och Kina. Den 13 juni publicerar brittiska tidningen The Sunday Times ett reportage av den västpakistanske journalisten **Anthony Mascarenhas** under rubriken "Genocide" (Folkmord) som får stort genomslag.

Rapporterna om massmord, talrika våldtäkter och flyktingströmmen skapar ett starkt engagemang för Bangladesh där **George Harrisons** stödkonserter i New York får stort genomslag.

1971

Den 3 december inleds kriget mellan Indien och Pakistan. Den indiska arméns stöd till självständighetsrörelsen gör att Pakistans armé kapitulerar den 16 december. **Sheikh Mujibur Rahman** blir 1972 ledare i det självständiga Bangladesh.

BANGLADESH

HUVUDSTAD: Dhaka.

POLITIK: Landet blev vid delningen 1947 av Brittiska Indien en del av Pakistan; Östpakistan. Motsättningarna mellan Väst- och Östpakistan skärptes efter Ayub Khans militärkupp 1958 och bland bengalerna i Östpakistan växte kraven på självständighet. Sheikh Mujibur Rahman och Awamiförbundet vann en stor seger i valet 1970 och under 1971 utkämpades ett blodigt självständighetskrig. Indien gick in militärt i slutet av 1971 och Pakistans armé kapitulerade. Sheikh Mujibur Rahman blev landets förste premiärminister men mördades 1975. Hans dotter, Sheikh Hasina och Khaleda Zia, ledare för BNP, har i flera årtionden utkämpat en kamp om makten.

YTA: 148 460 km² (Sverige 449 964 km²)

BEFOLKNING: 164,7 miljoner

50 år efter självständigheten är Bangladesh ett av världens tuffaste länder för journalister. Nyhetssajter blockeras, journalister grips och utsätts för våld. En ny digital säkerhetslag har gjort publicering av "negativ propaganda" straffbart med upp till 14 års fängelse. Enligt Reportrar utan gränser är självcensuren numera "systematisk", och granskande reportrar riskerar att utsättas för "extremt barbariskt våld", från tortyr till död.

I höstas larmade organisationen även om att Bangladesh nu inlett en offensiv mot journalister i utlandet. En av måltavlorna för denna offensiv är svensk-bangladeshiske **Tasneem Khalil**, som driver nyhetssajten Netra News från sitt hem i Malmö. Sedan starten 2019 har Netra News avslöjat flera fall av korruption inom det styrande partiet, men också granskat landets bristande beredskap i pandemin och hur underrättelsetjänsten hackat oppositionellas Facebook-konton.

– Jag är stolt över vad vi har åstadkommit, säger Tasneem Khalil, som är chefredaktör, ansvarig utgivare och ansiktet utåt för Netra News, som finansieras med medel från den amerikanska organisationen National Endowment for Democracy.

Till sin hjälp har han några av Bangla-

desh främsta grävande journalister, som bidrar anonymt inifrån landet.

– Inga medier i Bangladesh skulle kunna publicera deras granskningar, men vi är en svensk medieorganisation, vi använder Yttrandefrihetsgrundlagen och Tryckfrihetsförordningen för att bevaka Bangladesh. Det är också något våra källor kan vara trygga i, att när de pratar med oss är de skyddade av det svenska källskyddet, säger Tasneem Khalil.

Med sina granskningar har Netra News blivit en nagel i ögat på regimen i Dhaka, som under det senaste året försökt komma åt Tasneem Khalil i Sverige. I mitten av september 2021 väckte en åklagare i Bangladesh åtal mot honom för brott mot den nya digitala säkerhetslagen. Han anklagas för att ha spridit desinformation och förolämpat nationen i två artiklar som kritiserat Bangladesh hantering av pandemin.

Eftersom Tasneem Khalil idag är svensk medborgare har polisen i Bangladesh istället börjat trakassera hans mamma som bor i Sylhet i nordöstra Bangladesh.

– Det är klassiskt maffiabeteende. Om du inte kommer åt någon så ger du dig på familjen istället. Jag är inte den första de gör så med, säger Tasneem Khalil.

netranews

Han syftar bland annat på den i USA verksamme journalisten **Kanak Sarwar**, vars syster greps i Bangladesh i oktober 2021.

Tasneem Khalil utesluter inte att något liknande skulle kunna hända hans mamma:

– De kan till och med döda henne om de så vill.

Det styrande Awamiförbundets europeiska avdelning, All European Awami League, påstod sig under hösten också ha lämnat in en polisanmälan mot Tasneem Khalil i Sverige, men till Amnesty Press bekräftar Polismyndigheten att någon sådan anmälan inte inkommit. Den påstådda anmälan verkar snarare ha varit ett grepp för att smutskasta Tasneem Khalil i regim-trogen media i Bangladesh.

Myndigheter i Bangladesh har även beklagat sig över Tasneem Khalils journalistiska verksamhet i kontakter med Utrikesdepartementet och Sveriges ambassad i Dhaka. Enligt UD:s presstjänst har man i dessa fall "med stor tydlighet" förmedlat till Bangladesh att "Sveriges grundlagsstadgade tryck-

+ NETRANEWS

Oberoende plattform på bengaliska och engelska för reportage, analys och debatt om Bangladesh med säte i Malmö. Vänder sig både till allmänheten i Bangladesh och en internationell publik.

SEGER. Khaleda Zia vinkar vid ett möte sedan Ershads regim fallit 1990.

FOTO: ENDEAVORBD/WIKIMEDIA

1975

Sheikh Mujibur Rahman begränsar pressfriheten och Bangladesh blir en socialistisk enpartistat. Den 15 augusti mördas han vid en kupp. En period av militärstyre följer.

1977

Ziaur Rahman blir president.

1981

President **Ziaur Rahman** mördas vid ett kuppförsök.

1990

Stora protester mot **Hussain Muhammad Ershad** som styrt sedan en kupp 1983. Tre grupper förenas i protesterna:

- BNP, som leds av **Ziaur Rahmans** änka; **Khaleda Zia**.

- Awamiförbundet, under ledning av **Sheikh Hasina**, dotter till **Mujibur Rahman**.

- En allians av vänsterpartier. Den 6 december tvingas Ershad avgå.

1991

En återgång till parlamentarisk demokrati. **Khaleda Zia** och hennes BNP vinner valet.

1996

Awamiförbundet vinner en knapp seger och **Sheikh Hasina** blir premiärminister.

2001

Khaleda Zia och hennes BNP vinner valet igen.

BNP:s flagga.

2006

Muhammad Yunus och **Grameen Bank** får Nobels fredspris för idén om mikrokrediter för att gynna fattiga människor. Han hamnar senare i konflikt med **Sheikh Hasina** och åtalas.

PRIS. **Muhammad Yunus** med familj i Oslo för att hämta Nobels fredspris 2006.

FOTO: D RAMEY LOGAN

2007

Efter politiska våldsamer tar en övergångsregering över. **Sheikh Hasina** åtalas för mord och **Khaleda Zia** sätts i husarrest.

STATSBESÖK. **Ziaur Rahman** och hans fru **Khaleda Zia** på ett statsbesök i Nederländerna 1979, i bakgrunden prins Claus.

FOTO: WIKIPEDIA

➤ och yttrandefrihet, som ger skydd åt bland annat journalister, är orubblig”.

Tasneem Khalil har inte fått några personliga hot riktade mot sig, och han lever som han gjort förut.

– Jag vet inte hur jag ska bedöma hotet mot mig. De [regimen i Bangladesh] kanske har hyrt ett rum i hotellet där borta och spanar på mig, säger han och pekar ut genom fönstret.

– Vad vet jag? Jag tänker inte planera mitt liv baserat på spekulationer. Om det finns ett reellt hot mot mig är det upp till svenska myndigheter att hantera det, och jag litar på att de gör det. Det är sådant jag betalar skatt för.

Tasneem Khalil föddes tio år efter det blodiga krig som 1971 ledde fram till att Bangladesh blev självständigt från Pakistan, och samma år som landets president **Ziaur Rahman** mördades av en grupp officerare från armén. Han växte upp under **Muhammad Ershads** militärdiktatur, med föräldrar som båda var politiskt intresserade. Pappa skrev för en socialistisk tidning och drev ett tryckeri, mamma var redaktör för en annan tidning och dessutom poet. Politik diskuterades flitigt hemma, det var svårt att undgå.

– Jag minns hur en skolkamrats farbror mördades av politiska rivaler. Du kan inte

undkomma politik i Bangladesh, motsättningarna finns överallt, säger han.

Mycket av Bangladesh politiska historia har varit blodig. Redan innan Tasneem Khalil föddes hade landets första president, självständighetskämpen **Sheikh Mujibur Rahman**, mördats. Det här våldet är utmärkande för landets politiska kultur än idag. Amnesty Press har tidigare rapporterat om hur oppositionella utsätts för försvinnanden och utomrättsliga avrättningar (se nummer 2/2016 och 3/2018).

– I grund och botten är det ett feodalt samhälle. Alla, från premiärministern ner till partitjänstemannen i kvarteret, har sina lakejer under sig som i utbyte mot lojalitet får beskydd och frihet att härja som de vill, anser Tasneem Khalil.

Den unge Tasneem Khalil var till en början inte intresserad av den politiska världen utan ville bli programmerare. Han flyttade till huvudstaden Dhaka år 2000 för att studera, men betygen räckte inte för att komma in på datorlinjerna. Istället kom han att studera engelska, och blev därigenom uppluckad av en nystartad engelskspråkig tidning.

Han upptäckte att han hade talang för skrivandet, och började intressera sig för frågor som rörde mänskliga rättigheter och

polisvåld. Han fick senare jobb för landets största engelskspråkiga tidning, The Daily Star, samt för CNN. Han jobbade även för Human Rights Watch och skrev bland annat en rapport för dem om hur den paramilitära polisorganisationen Rapid Action Battalion gjort sig skyldiga till utomrättsliga avrättningar.

I maj 2007 grips Tasneem Khalil. Vid den tiden styrdes landet av en övergångsregering uppbackad av militären, och Tasneem Khalil hade blivit en av de mest uttalade kritikerna av säkerhetsstyrkornas våldsanvändning. Det hade gjort honom till en måltavla för samma myndigheter han granskat.

Den 11 maj 2007, när Tasneem Khalil var hemma och lekte med sin sex månader gamla son, knackade civilklädda män från underrättelsetjänsten på hans dörr. De satte på honom handfängsel och ögonbindel och förde iväg honom.

Det som sedan följde var 24 timmar av förhör under tortyr. Tasneem Khalil hölls i ett litet rum utan fönster i vad han beskriver som ett tortyrcenter. I korridoren kunde han höra skrik från andra rum, och i rummet var väggarna ljudisolerade, det hängde rep från taket och där fanns en säng i metall med bältesspännen i båda ändar. På ett bord låg diverse batonger och tillhyggen.

Han misshandlades med sparkar och slag tills han började be om nåd. Under hot om mer våld tvingades han skriva under ett falskt erkännande, men tortyren fortsatte även efter det.

När Tasneem Khalil till slut släpptes var kroppen märkt med stora blåmärken från tortyren. Han kände att hans familj inte längre gick säker i Bangladesh, så i väntan på att kunna lämna landet sökte han skydd hemma hos **Helena Thorfinn**, som då jobbade som förste sekreterare på Sveriges ambassad. För att vilseleda polisen, som höll uppsikt utanför Thorfinns bostad, växlade de gömställe och uppehöll sig också hos en annan svensk, **Henrik Alffram**, som arbetade för Human Rights Watch i Bangladesh.

– Vi gömde oss på golvet i bilen och flyttade mellan deras bostäder, berättar Tasneem Khalil.

Efter att bland andra USA och Storbritannien sagt nej till att ta emot familjen Khalil valde Sverige att erbjuda asyl.

– Jag är djupt tacksam för all hjälp jag fick från Sveriges ambassad, och för att Sverige tog emot mig, säger han.

Under Tasneem Khalils 14 år i Sverige har utrymmet för medier, civilsamhälle och opposition krympt ytterligare i hans hemland. Efter

STYR. Sheikh Hasina har suttit vid makten sedan 2008.

FOTO: PRIME MINISTER'S OFFICE/WIKIMEDIA

2008

Sheikh Hasina åter vid makten efter en storseger i valet. Awamiförbundet har fortsatt styra sedan dess efter val 2014 och 2018 som kännetecknats av våld, bojkotter och anklagelser om valfusk.

2009

ICT, International Crimes Tribunal, inrättas för att åtala de som gjorde sig skyldiga till krigsförbrytelser under självständighetskriget 1971. Tribunalen välkomnas till en början av FN och EU men kritiserar senare för att användas politiskt av Awamiförbundet mot partiet Jamaat-e-Islami. Både Amnesty International och Human Rights Watch har kritiserat bristfälliga rättegångar.

Sex personer har avrättats efter dödsdomar och totalt har 123 personer dömts.

2013

Den 24 april kollapsar byggnaden Raina Plaza i Dhaka. Här fanns bland annat butiker och textilfabriker. 1 134 personer dör.

2015

Bloggaren **Ananta Bijoy Dash** mördas 12 maj av fyra män beväpnade med machetes. Han var inbjuden av svenska Pen för att tala i Stockholm på Pressfrihetens dag 3 maj om hoten mot journalister och författare. Svenska ambassaden i Dhaka avslög dock hans begäran om visum till Sverige.

FOTO: WIKIPEDIA

2016

Xulhaz Mannan och kollegan **Mahbub Rabby Tonoy** mördas den 25 april av en grupp män med machetes. De hade startat Roopbann, den första tidskriften för hbtqi-frågor. Den islamistiska gruppen Ansar al-Islam tar på sig ansvaret för mordet.

MÖRDAD. Amnestyaffisch för Xulhaz Mannan som mördades 2016.

FOTO: AMNESTY

2017

Bangladesh tar emot cirka 700 000 rohingyer som på några veckor fördrivs i Rakhine-staten av militären i Myanmar.

2021

Över 80 tempel och andra platser för bön vandaliseras och åtta personer dödas i de värsta anti-hinduiska oroligheterna på många år. Attackerna genomförs under den årliga Durga Pooja-festivalen i oktober. Hinduer utgör cirka tio procent av befolkningen som domineras av muslimer.

2022

20 januari kräver tolv människorättsorganisationer, däribland Amnesty International, FIDH och Human Rights Watch, att medlemmar i den paramilitära styrkan Rapid Action Battalion (RAB) ska förbjudas från deltagande i FN-styrkor från Bangladesh.

MOT VÅLDET. Hinduer protesterar i Chattogram mot våldsvågen i oktober 2021.

FOTO: RIBEN DHAR/PACIFIC PRESS/SHUTTERSTOCK/TT

att den militärstödada övergångsregeringen lämnade över makten vann Awamiförbundet valet i december 2008, och sedan dess har partiet och dess ledare Sheikh Hasina kopplat ett hårt grepp om makten. Tasneem Khalil säger att Sheikh Hasina varit framgångsrik i att förrinta den politiska oppositionen och säkra sin plats i toppen av det feodala styret:

– Under BNP:s [Bangladesh Nationalist Party] styre i början av 2000-talet var det Khaleda Zia och hennes söner som tjänade mest på makten. Sheikh Hasinas framgång bygger på att hon har öppnat upp plundringen av landet till fler inom eliten och armén, och på så vis köpt deras lojalitet. Hon är som en maffiaboss, helt enkelt.

Under intervjun ringer Tasneem Khalils mamma flera gånger. Polisen har precis gjort ett nytt besök hos henne och ställt frågor om hennes son. Han är förbannad över att hon har blivit indragen, men säger samtidigt att han inte tänker sluta med sin journalistik.

– Jag är den jag är tack vare min mamma. Hennes attityd är typisk för Sylhet, den del av Bangladesh vi kommer ifrån, vi är våldsamt självständiga. We don't give a fuck. Det är något jag har fått av henne, och hon har alltid varit väldigt stöttande och sagt

att jag inte ska vika ner mig. Hon säger "låt dom ta mig till fängelse om det är det värsta de kan göra".

Tasneem Khalil är bekymrad över framtiden för Bangladesh. 50 år efter självständigheten framstår samhällets fernissa som tunnare än någonsin. Politiken, förklarar han, genomsyrar allt i samhället: om du inte har kontakter med det styrande partiet får du svårt att driva ditt företag eller skicka barnen till en bra skola. Samtidigt som fattigdomen minskat och tillväxten ökat så har också klyftorna växt. Enligt en ny rapport från UNCTAD, FN:s konferens om handel och utveckling, "vidgas gapen mellan de väldigt rika och de väldigt fattiga, och mellan stad och landsbygd."

Den bangladeshiska tidningen New Age rapporterade i höstas att Bangladesh är ett av de länder i världen där antalet "superrika" ökar snabbast. En av Netra News mest uppmärksammade artiklar sedan starten var när de i december 2019 uppmärksammade att Awamiförbundets generalsekreterare **Obaidul Quader** ägde ett stort antal lyxklockor värda flera hundratusen kronor styck.

– Befolkningen äcklas av de här ojämlikheterna, säger Tasneem Khalil. Det sägs att Bangladesh har marknadsekonomi, men i

praktiken påminner det mer om en sovjetrepublik där staten är den största och mest attraktiva arbetsgivaren och där du behöver ge din lojalitet till det styrande partiet för att ta dig fram. Det finns ingen social rörlighet utanför makten.

Att västvärlden inte markerar hårdare mot regimen kränkningar av mänskliga rättigheter tror Tasneem Khalil beror på att det helt enkelt inte finns några alternativ till Sheikh Hasina och Awamiförbundets styre.

– Sheikh Hasina har lyckats krossa den sekulära politiska oppositionen till den grad att den enda opposition som finns kvar är islamisterna. Så väst ser inget alternativ till henne.

– Men det kommer inte vara möjligt att upprätthålla status quo hur länge som helst. Situationen påminner om Afghanistan, där försökte väst hålla politiker som (*Ashraf*) *Ghani* och (*Hamid*) *Karzai* om ryggen, trots att de saknade stöd hos folket, i tron att det skulle hålla talibanerna borta. Det funkade inte, det fungerar aldrig.

Så vad borde västvärlden göra?

– EU borde införa sanktioner mot säkerhetsstyrkorna som är inblandade i grova kränkningar av mänskliga rättigheter, likt

CHEFREDAKTÖR. Tasneem Khalil håller daglig kontakt med sina reportrar i Bangladesh som i hemlighet jobbar för Netra News.

FOTO: AXEL KRONHOLM

man gjort i Belarus. Regimen måste få se att dess agerande får konsekvenser, svarar Tasneem Khalil.

Och var kan Bangladesh sluta om inget görs?

– I värsta fall i ett nytt Syrien. Det uppstår en väldigt farlig situation när befolkningen ställs mot väggen, utan något manöverutrymme, i ett samhälle där mänskligt liv inte är värt något. Där finns militanta grupper, beväpnade till tändarna. Ingen vet när det kommer att spricka, det kan ta tio år, kanske flera decennier, men alla regimer har en bristningsgräns. IIII

FRUKTAN FÖR NYTT

KRIG

I APRIL ÄR DET 30 år sedan kriget i Bosnien och Hercegovina bröt ut. Såren efter kriget är långt ifrån läkta. Krigsförbrytare går fria. Offer väntar på rättvisa. Samtidigt fruktar många ett nytt krig i det etniskt splittrade landet.

TEXT OCH FOTO: **BENGT SIGVARDSSON**

Stämningen är uppsluppen inne på en pastarestaurang i Bosnien och Hercegovinas huvudstad Sarajevo. Gäster samtalar och garvar mellan tuggorna, klunkarna och cigarettbolmande. 44-åriga *Anita Bajrami* konstaterar dock att många av dem troligen känner stor oro inombords.

– Jag har lovat mig själv att aldrig uppleva 1992 igen. Vid minsta tecken på krig eller trubbel så lämnar jag landet, säger hon.

Den 6 april är det 30 år sedan kriget i Bosnien och Hercegovina bröt ut. Kriget, som rasade till den 14 december 1995, kännetecknades av krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord. Omkring 100 000 människor dödades. Nu fruktar många ett nytt krig.

– Jag har två barn som är 20 och 24 år gamla. Jag har sagt till dem att ”Bosnien är ett vackert land, men det finns inga möjligheter till ett bättre liv här inom en snar framtid”. Nu har båda bestämt sig för att flytta utomlands, säger Anita Bajrami.

1992 var Bosnien och Hercegovina en delrepublik i det dåvarande Jugoslavien. Cirka 44 procent av bosnierna var bosniaker (muslimer), cirka 31 procent serber

och runt 18 procent kroater. Anita Bajrami hörde aldrig någon prata om etnicitet. Hon hade en muslimsk mamma och kroatisk pappa. Familjen bodde på tionde våningen i ett höghus i Sarajevo.

– Vi hade lägenhet, en bil och brukade semestra vid den Adriatiska kusten minst två gånger om året, säger hon.

Den 29 februari 1992 hölls folkomröstning om självständighet i Bosnien och Hercegovina. De flesta serberna bojkottade valet medan majoriteten av bosniakerna och kroaterna röstade för självständighet. Bosnienserbiska ledare svarade med att utropa en egen stat, Republika Srpska. När Bosnien och Hercegovina utropade sin självständighet, den 5 april 1992, utbröt strider och bosnienserbiska trupper inledde en belägring av Sarajevo.

Sarajevo omringas av berg. Från höjderna besköts staden urskillningslöst med stridsvagnar, artilleri och krypskyttar. Efter att familjens hus hade träffats av flera granater flyttade de in i ett grannhöghus.

– Skräcken var som värst i början av belägringen, därefter avtog den. Vi tvingades vänja oss vid att bli beskjutna i en vecka eller några dagar. Därefter kunde det vara lugnt ett tag. Sedan började beskjutningarna igen. Vi tillbringade nätterna mellan hissarna i korridoren. Det var säkrast där. Under dagarna satt vi barn i trappan som var hyfsat skyddad från granater, säger Anita Bajrami.

El och vatten försvann tidigt under belägringen. Vatten hämtades i pumpar utanför. Många civila miste sina liv när de var ute för att fixa livsförnödenheter. Tårarna börjar rinna längs Anita Bajramis kinder när hon berättar om sin 15-åriga kompis ➤

GATULIV. Myller av människor och avslappnad atmosfär i Sarajevo.

BOSNIEN OCH HERCE- GOVINA

HUVUDSTAD:
Sarajevo

POLITIK:
Delrepublik i Jugoslavien fram till 1992. Vid självständigheten utbröt ett krig som pågick till hösten 1995 då ett fredsavtal förhandlades fram i Dayton, USA. Omkring 100 000 människor dödades under kriget och många flyktingar har aldrig återvänt till Bosnien. Enligt fredsavtalet består landet av två entiteter; Republika Srpska, dominerat av serber, och Federationen, dominerat av bosniaker (muslimer) och kroater. Ett presidentråd bestående av en bosniak, en kroat och en serb, har roterande ordförandeskap. Val ska hållas i oktober 2022.

YTA:
51 129 km² (Sverige 449 964 km²)

BEFOLKNING:
3,8 miljoner

KRIGSMINNEN. 44-åriga Anita Bajrami bodde i Sarajevo under den nästan fyraåriga belägringen. Hon var 14 år när den inleddes och 18 år när den upphörde.

MONUMENT. I Veliki-parken i centrala Sarajevo finns små pelare med namnen på barn som dödades under belägringen av Sarajevo.

FRÅN OVAN. Sarajevo belägrades i 44 månader under Bosnienkriget. Det är den längsta belägringen i modern tid.

KRITISK. Lejla Gaćanica är oberoende juridisk expert och forskare i Sarajevo.
FOTO: PRIVAT

Renata och hennes mamma. De dödades utanför huset i en granatattack vintern 1992–1993.

– Jag glömmar aldrig synen av hur min kompis, klädd i sin lila jacka, låg död i snön som var röd av blod. Bredvid låg hennes döda mamma, snyftar hon.

Runtom i landet fördrevs, ”försvann” och massakrerades människor på grund av sin etnicitet.

Den 14 december 1995, skrev presidenterna i Bosnien-Hercegovina, Kroatien och Serbien under ett fredsavtal, Daytonavtalet.

Ar 1993 upprättade FN:s säkerhetsråd den Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien, ICTY i Haag. I domstolen, som verkade fram till 2017, åtalades 161 personer varav 91 dömdes för bland annat krigsbrott, brott mot mänskligheten, massakrer och etnisk rensning. ICTY förklarade i flera domar att morderna sommaren 1995 på över 8 000 muslimska män i Srebrenica var folkmord.

Rättegångarna har fortsatt i nationella domstolar efter att ICTY:s mandat gick ut.

Sedan Daytonfreden har det internationella samfundet en Hög Representant, som har vetorätt i alla inhemska politiska beslut i Bosnien och Hercegovina. Det nuvarande spända läget började i juli 2021 då den avgående höge representanten, *Valentin Inzko*, förbjöd förnekande av folkmord. Ledare i

Republika Srpska svarade med att bojkotta nationella institutioner. Efter det har *Milorad Dodik*, den bosnienserbiske ledamoten i presidentrådet, gjort flera uttalanden om att Republika Srpska förbereder sig att lämna alla statliga institutioner och upprätta en egen armé. Många drar paralleller till krigsupptakten 1992.

– Jag tror inte att det blir krig och är inte särskilt orolig, men å andra sidan har jag en plan om vad jag ska göra om det händer, säger Anita Bajrami.

Lejla Gaćanica, oberoende juridisk expert och forskare i Sarajevo, tror inte att någon av ledarna vill ha krig.

– Snarare hoppas de uppnå politiska mål genom att sprida fruktan för ett krig. Det är val i oktober och att utmåla sig som beskyddare för en ”hotad” etnisk grupp är ett bra sätt för att vinna röster. Lejla Gaćanica menar att Milorad Dodik tog tillfället i akt när förbudet mot förnekelse av folkmord infördes.

– Han påstod att lagen enbart var riktad mot serber och en fara för Republika Srpska och så vidare. Och så sammanlänkade han det med andra saker som har diskuterats i årtal, säger hon.

Med risk för krig är det lättare att ställa krav på sina motparter.

Lejla Gaćanica menar att Daytonavtalet skapade en fred som vilar på etnopolitik och en etnisk splittring som blir allt djupare. Kroatiska, serbiska och bosniakiska barn går i skilda skolor. De har olika läroplaner och studieböcker med skilda versioner om vad som hände under kriget.

Lejla Gaćanica anser att utredningarna och domarna mot krigsförbrytare borde användas som grund för gemensam historieskrivning och försoning.

– I normala fall ska brottmålsdomstolar och straffrätt vara första steget i övergångsrättvisa. Det andra steget är att etablera sanningskommissioner och ett intensivt samhällsarbete för att bemöta de brott som begåtts i vissa grupperns namn, säger hon.

I stället har vissa ledare skapat en hjältekult kring krigsförbrytare.

– Ingen etnisk grupp har blivit utpekad som ansvarig i domstolarna. Det är individer som har dömts som skyldiga, men politiker har utmålat det som kollektiva domar, säger Lejla Gaćanica.

Organisationen TRIAL International be-

kämpar straffrihet för internationella brott samt ger offren hjälp att få rättvisa. På organisationens Sarajevokontor träffar jag dess kommunikationschef *Amina Hujdur*. Hon berättar att man framför allt stödjer kvinnliga brottsoffer som utsatts för sexuellt våld under kriget. Det har beräknats att 20 000 – 50 000 personer utsattes för sexuellt våld under kriget. Det rör sig om kvinnor, män och barn från alla etniska grupper, men majoriteten av offren är bosniakiska kvinnor.

Enligt Balkan Transitional Justice fanns det i september 2020 cirka 550 olika olösta krigsbrottsfall med 4 500 kända gärningsmän och lika många okända. Ambitionen är att alla fall i Bosniens krigsförbrytar-domstol ska vara avslutade 2023.

I cirka 40 procent av de pågående krigsförbrytarfallen befinner sig de misstänkta utomlands, ofta i grannländerna. Många har dubbla medborgarskap. Regionalt finns bilaterala samarbetsprotokoll mellan bosniska åklagarmyndigheten och dess motsvarigheter i grannländerna.

I mitten av januari skedde dock ett genombrott då rättegången mot en man, misstänkt för krigsbrott under Bosnienkriget, inleddes i Montenegro.

– Detta är viktigt eftersom det är ett av de första fallen. Det visar att om det regionala samarbetet tillämpas så kan det vara effektivt, säger Amina Hujdur. ■■■

MONUMENT 2. Denna staty i centrala Sarajevo är till minne av de 8 000 bosniakiska män och pojkar som mördades i Srebrenica i juli 1995.

HRW UNDERKÄNNER RÄTTEGÅNG

KONGO. Den 29 januari kom domarna i en militärdomstol i staden Kananga i provinsen Kasai Central för morderna på två FN-expert; svenskan **Zaida Catalán** och amerikanen **Michael Sharp** samt deras kongolesiska medhjälpare **Betu Shintela**. De tre kidnappades och mördades i mars 2017 när de undersökte uppgifter om krigsförbrytelser i området.

54 personer stod åtalade och 51 av dem dömdes till döden. 22 av de dömda befinner sig på fri fot. Två frikändes och **Jean de Dieu Mambweni**, överste i den kongolesiska armén, dömdes till tio års fängelse för tjänstefel.

Den 7 februari riktade Human Rights Watch, HRW, hård kritik mot rättegången och uppmanade FN, Sverige och USA att skyndsamt starta en internationell undersökning om morderna och den kongolesiska statens roll. **||||**

DÖMDA FÖR VÅLDTÄKT UNDER KRIGET

GUATEMALA. Den 24 januari dömdes Guatemalas högsta domstol fem tidigare medlemmar i den paramilitära styrkan PAC till 30 års fängelse för våldtäkter som begicks kring staden Rabinal 1981–1985. Enligt domstolen var de fem männen skyldiga till att 36 kvinnor från urfolket maya achi våldtogs.

– Domen är en milstolpe för att skapa sanning, rättvisa och gottgörelse åt kvinnliga offer för sexuellt våld under kriget, skrev OHCHR, FN:s kontor för mänskliga rättigheter i Guatemala.

År 2016 dömdes två tidigare militärer till 120 respektive 210 års fängelse för mord, våldtäkt, kidnappning och brott mot mänskligheten under 1980-talet i byn Sepur Zarco (se Amnesty Press nummer 2/2017).

Över 200 000 människor dömdes under kriget 1960–1996, varav över 80 procent tillhörde något av Guatemalas många urfolk. **||||**

SKADESTÅND. Den 19 maj 2003 lämnade de sista soldaterna från Ugandas armé Ituri i nordöstra Kongo. Nu har Uganda dömts att betala skadestånd till Kongo.

FOTO: PETER BUSOMOKE/AFP/TT

Uganda beordras betala skadestånd

UGANDA/KONGO. Den 9 februari beslöt ICJ, Internationella domstolen, i Haag att döma Uganda att betala ett skadestånd på 325 miljoner dollar till Demokratiska republiken Kongo. Domstolens ordförande, **Joan Donoghue**, förklarade att 225 miljoner är skadestånd för individer som har drabbats, inräknat dödsfall, skador och sexuellt våld medan 40 miljoner är för skador på egendom. 60 miljoner dollar är för skador på naturresurser, däribland plundring av coltan som används i mobiler och datorer, och avskogning.

ICJ:s domslut går inte att överklaga och därmed sätts slutpunkt för en lång process i domstolen som handlägger tvister mellan stater. Det var 1999 som Kongo anmälde Uganda och 2005 dömdes ICJ Uganda att

betala skadestånd till Kongo som krävde 11 miljarder dollar för Ugandas ockupation av delar av Ituri i nordöstra Kongo. Kongo och Uganda skulle förhandla om storleken på skadeståndet men detta genomfördes aldrig och 2015 vände sig Kongo igen till ICJ.

Beskedet om summan från ICJ var en besvikelse för Kongo. Joan Donoghue förklarade att ICJ inte funnit tillräckliga bevis för Kongos påståenden att Uganda borde betala skadestånd för 180 000 civila dödsoffer utan ICJ ansåg att det handlade om 10 000–15 000 personer.

Ugandas utrikesminister **Henry Okello Oryem** avvisade ICJ:s dom som orättvis och felaktig och förnekade att Ugandas armé hade begått några övergrepp då det är en ”mycket disciplinerad styrka”. Han pekade också på att andra

länder än Uganda hade soldater i området och ifrågasatte om landet kommer betala skadeståndet.

– Vi kommer nog kunna lösa detta ärende på diplomatisk väg, sade han.

Det var 1996 som Uganda och Rwanda invaderade dåvarande Zaire och förde **Laurent Kabila** till makten. 1998–2003 pågick en komplex konflikt som involverade nio afrikanska länder. Uganda och Rwanda skapade kongolesiska rebellgrupper för att stötta sin tidigare skyddsling Kabila och ägnade sig åt omfattande plundring av naturtillgångar. Kriget i Kongo har beskrivits som den dödligaste konflikten i världen sedan andra världskriget.

Den 30 november 2021 gick ugandiska armén åter in i Kongo, denna gång för att tillsammans

med Kongos armé bekämpa ADF/MTM. Det är en väpnad grupp med ursprung i Uganda som har allierat sig med Islamiska staten, IS. De senaste åren har hundratal civila dödats i attacker i nordöstra Kongo och i november 2021 dödades fyra personer vid självmordsattacker i Ugandas huvudstad Kampala.

Amnesty International varnade den 3 december 2021 för att civila måste skyddas i operationerna mot ADF.

– Situationen i östra Kongo förblir instabil, sade **Sarah Jackson**, biträdande chef för Amnestys avdelning för Östafrika, Afrikas horn och Stora Sjöområdet. Tidigare utländska militära interventioner i Kongo, däribland från Uganda, har resulterat i att civila har blivit måltavla.

ULF B ANDERSSON

DÖMD FÖR FOLKMORD

TYSKLAND. Den 30 november 2021 dömdes den irakiske mannen **Taha al-Jumailly** till livstids fängelse för folkmord och brott mot mänskligheten i världens första rättegång som rör folkmord på yazidier. Han anslöt sig 2013 till IS, Islamiska staten, och ansågs av en domstol i Frankfurt skyldig bland annat till att en femårig förslavad yazidisk flicka dog av törst i Falluja i Irak. Flickan kedjades fast vid ett fönster där hon inte kunde få skydd från solen och dog framför ögonen på sin mamma som inte kunde förhindra det. Taha al-Jumaillys tyska fru **Jennifer Wenisch** dömdes tidigare till tio års fängelse för sin delaktighet i flickans död.

Tyskland tillämpar universell jurisdiktion som innebär att allvarliga folkrättsbrott kan prövas även om brottet inte har anknytning till Tyskland. **||||**

LIVSTIDS FÄNGELSE

TYSKLAND. Den 14 januari kom domen mot den syriske underrättelsechefen **Anwar Raslan** (se Amnesty Press nummer 1/2020) som befanns skyldig till brott mot mänskligheten. Han var mellan april 2011 och september 2012 chef för en sektion av säkerhetstjänsten som drev fängelset al-Khatib nära huvudstaden Damaskus men lämnade Syrien och fick asyl i Tyskland. En domstol i den tyska staden Koblenz fällde honom för 27 mord, över 4 000 fall av tortyr och minst två fall av våldtäkt. Straffet blev livstids fängelse.

Detta var första gången som en domstol har slagit fast att brott mot mänskligheten har begåtts av **Bashar al-Assad**s regering.

Den 19 januari inleddes en rättegång i Frankfurt mot ”Alaa M”, en 36-årig syrisk läkare som kom till Tyskland 2015 och har arbetat som läkare i Kassel. Syrier som kände igen läkaren vände sig till tysk polis och han greps i juni 2020. Nu åtalas han för brott mot mänskligheten. Läkaren anklagas för att ha torterat fångar i Syrien 2011–2012 och ska avsiktligt ha dödat en person med en injektion.

Han förnekar brott. **||||**

Tankeväckande
om Dolly Parton

**DOLLY PARTON & KVINNORNA
SOM LEVDE HENNES LÅTAR**

Sarah Smarsh
Översättning:
Erik MacQueen
Natur & kultur

SARAH SMARSH är en amerikansk författare och journalist och skriver för såväl New York Times som The Guardian. I boken "Dolly Parton & kvinnorna som levde hennes låtar" lyfter hon fram vilken roll **Dolly Parton** och hennes musik spelat för arbetarklasskvinnor på den amerikanska landsbygden. Boken är uppdelad i fyra delar och följer Parton från uppväxten på den fattiga landsbygden i Tennessee, via hennes första år i karriären som programledare för ett underhållningsprogram fram till genombrottet som artist och allt som kom sedan; tjugofem Billboardettor, tio Grammys, Oscarsnomineringar och den egna nöjesparken Dollywood.

Och ja, boken handlar förstås i stor utsträckning om Dolly Parton men tyngdpunkten ligger snarare någon annanstans. Historien om Parton fungerar som en språngbräda för en berättelse, eller kanske snarare diskussion, som är mycket större än så; nämligen den om klass och kön.

Smarsh frågar sig vad som räknas som feminism och vems erfarenheter och handlingar som får kallas feministiska och beskriver dimensioner av klass som går bortom de ekonomiska. Hon pratar om språk, mode och kulturkonsumtion och hur starkt kopplat även det är till klass och status och vem som får gehör i vilka sammanhang.

Dolly Parton & kvinnorna som levde hennes låtar är en lika delar underhållande som tankeväckande bok. För den som är ett country-fan bjuder boken på ett och annat musiktips och för den som är en språkpolis lämnar översättningen ett och annat att önska.

SANNA BLOMGREN

FOTO: FOLKETS BIO

SAKNADE. Bilder på kvinnor som har försvunnit efter att ha förts bort av IS.

Sexslavarna som IS rövade bort

SABAYA

Regi: **Hogir Hirori**
Längd: **90 min**
Land: **Sverige**

"SABAYA" är vad IS, Islamiska staten, eller Daesh kallar sina sexslavar. Yazidier är inte praktiserande muslimer utan deras mono-teistiska religion härstammar från det antika Mesopotamien. Sommaren 2014 gick IS in i Sinjar-distriktet i Irak och dödade tusentals yazidier medan tusentals yazidiska kvinnor och flickor kidnappades. Dessa kvinnor och flickor såldes som sexslavar – så kallade sabaya.

År 2019 besegrades kali-

fatet, som hade kontrollerat stora delar av Syrien och Irak. I lägret al-Hol i nordöstra Syrien finns över 60 000 IS-anhängare som bevakas av styrkor från det kurdiska självstyret i Syrien.

I lägret existerar en alternativ verklighet där IS fortfarande styr, och mitt i denna verklighet göms tusentals yazidiska flickor och kvinnor. Inte långt ifrån al-Hol-lägret i Syrien har organisationen Yazidi Home Center sitt huvudsäte. Deras mål är att hitta och ta hem alla de yazidier som förslavats av IS och nu befinner sig i lägret. Hittills har 206 yazidiska kvinnor räddats av denna organisation.

Dokumentärfilmen "Sabaya"

är i första hand ett porträtt av en man som heter *Mahmoud* och hans volontärer vid Yazidi Home Center och deras kamp för att befria dessa flickor och kvinnor, som är gömda inne i al-Hol.

Det går inte att prata om "Sabaya" utan att prata om hopp-löshet. Det är en dokumentär som skildrar den omöjliga kampen för rättvisa och det nål-i-en-höstack-sökandet som arbetet innebär. Foton efter foton som tejpas upp på tavlor, tusentals ansikten som stirrar tillbaka, medan de genomför ett gediget detektivarbete på WhatsApp för att ta reda på flickornas nya namn. En flicka kidnappades när hon var närmast en bebis, 1 år gammal. Ungefär sex år senare lyckas de ändå hitta henne. Det är hjärtskärande att se när hon trevande börjar leka med Mahmouds son. Helt hopplöst är arbetet kanske inte.

Efter en trend i många av de senaste dokumentärerna där dokumentärfilmaren har skrivit in sig själv i historien, låtit sina egna frågor höras och framhäver sin egen person är det förvånansvärt tyst från Sabayas regissör *Hogir Hirori*.

I en spelfilm söker vi att förlora oss, men i en dokumentär behöver vi att någon tar tag i en och säger att vi redan befinner oss i den verkliga världen. Skotten mot bilen är riktiga, hoten om liv verkliga. Ändå känns det mest som en thriller. Detta hemska händer "där borta" i en låtsasvärld. Bryggan över till vår egen verklighet, dokumentärfilmarens röst, fattas.

MATHILDA GUSTAFSSON

Fotnot: Filmen finns på SVT Play.

VI KARTLÄGGS I LÖNNDOM

**ÖVERVAKNINGSKAPITALISMEN – VID MAKTENS
NYA FRONTLINJER**

Shoshana Zuboff
Översättning:
Ola Nilsson
Ordfront förlag

700 TUNGA sidor har hunnit marinera mig. Jag har tagit mig igenom **Shoshana Zuboffs** mastodontverk, "Övervakningskapitalismen – vid maktens nya frontlinjer", och den passerade inte omärkt förbi. Känner mig oroligare, men också tacksam till Zuboff för en av vår tids kanske viktigaste väckarklockor, som publicerades för tre år sedan och kom på svenska i oktober 2021.

"Glöm klichén att om det är gratis 'så är du produkten'. Du är inte produkten; du är det kvarlämnade kadavret. 'Produkten' skapas av överskottet som blir stulet ur ditt liv."

Med det stulna överskottet avser Zuboff all metadata som techjättarna, framför allt Google och Facebook, i lönnedom samlar in om oss användare, omstöper och kommersialiserar.

Zuboff beskriver framväxten av den nya maktordning som omsluter oss med utgångspunkt från techjättarnas plundring av mänskliga erfarenheter i en explosionsartad tillväxt av databehandling och beteendemodifiering.

Tidigt i utvecklingen insåg techjättarna att det inte är lika lönsamt att möta människors verkliga intressen som att utveckla och sälja förutsägelser om våra beteenden. Och om människors beteenden inte naturligen är förutsägbara så får man se till att de blir det. Därför ser vi hur allt fler saker kopplas upp och lär av våra beteenden – kylskåp, sängar, dammsugare blir "smarta". Städerna görs också "smarta" med digitalisering och ny teknik, och genom

att övervaka beteenden kan de i högre grad tillgängliggöra service vid behov.

Techjättarnas övervakning har flyttat ut från internet och expanderar. Med hjälp av att samla in all den här mänskliga erfarenheten, kan techjättarna både gissa vad vi vill och förmå oss att vilja det vi inte visste att vi ville. Zuboff beskriver hur de strävar efter precision i sina förutsägelser genom att puffa, locka och manipulera, och genom att skapa marknader för framtida beteenden. Vet jag längre vad jag faktiskt vill? Hur autonom är jag egentligen som individ?

Precis när jag läst ut boken tilldömde den franska dataskyddsmyndigheten CNIL Google och Facebook miljardböter för att det är svårare för användare av facebook.com, google.fr och youtube.fr att neka kakor, cookies, än att samtycka till dem. Det strider mot den franska dataskyddslagen. Jag blir lättad, men kan inte låta bli att undra när den svenska politiken ska vakna på bred front. Valåret 2022?

BRITTIS EDMAN

FOTO: MICHAEL D. WILSON

KARTLÄGGER.
Shoshana Zuboff är professor emerita vid Harvard Business School.

Ett samhälles förändring

MÖNSTERSAMHÄLLET

Anneli Rogeman
Natur & Kultur

I VÄSTERBOTTENS inland ligger samhället Boliden, en del av Skellefteå kommun. Boliden byggdes runt, för och av Bolidengruvan. Disponentvillan låg högst uppe på Kullen och gruvarbetarnas bostäder låg längst nere i dalen och samhället vann priser för sina rena, moderna och ideala gator. Även välfärd organiserades av bolaget som stod för lån, utbildning, arbetstillfällen och sjukvård. Hur påverkar det en människas liv och identitet att växa upp i ett samhälle som är så tydligt uppbyggt efter klasshierarkier? Och vad händer med samhället, människorna och platsen när gruvan lämnade och kommunen tog över? I "Mönstersamhället" målar **Anneli Rogeman** med journalistisk precision och lokal fingertoppskänsla en nyanserad, varm och föränderlig bild av Boliden och dess invånare.

Efter många år som journalist återvänder Rogeman till sin gamla hemort och gör upp med sin barndom. Där träffar hon både tidigare högt uppsatta bekanta till familjen, nära barndomsvänner från hela orten och de som valt att flytta till eller helt enkelt hamnat i Boliden sedan Rogeman lämnade.

Porträttet av Boliden känns genuint, och jag får känslan att alla fått komma till tals, säga sitt, tycka, tänka och återberätta. Under några veckor blir boken mitt ständiga samtalsämne i diskussioner med vänner och bekanta: den får mig att tänka, undra och reflektera.

Mönstersamhället är en bok om historia, om klass, om välfärd, om klyftor, om broar och om bruksorters livscyklar. Men det är också en bok om framtidsstro. Det är en bok som sätter bruksorter och periferi på agendan. Som ifrågasätter narrativ. Som låter människor få komma till tals. En bok som frågar sig – vad händer nu?

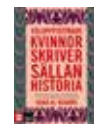
EMELIE ISAKSEN

FOTO: IDA BORG

I EXIL. Hana Al-Khamri inledde sin journalistiska bana på en tidningsredaktion i Jeddah, sedan 2011 bor hon i Sverige och är verksam som frilansskribent och föreläsare.

Ett könssegregerat land

VÄLUPPFOSTRADE KVINNOR
SKRIVER SÄLLAN HISTORIA

Hana Al-Khamri
Översättning:
Tetz Rooke
Natur & Kultur

HANA AL-KHAMRI betraktas nog i Saudiarabien som en synnerligen ouppfostrad kvinna som inte vet sin plats. Al-Khamri är född i Jemen men uppvuxen i Jidda (Jeddah) i Saudiarabien, dit hennes far kom som migrantarbetare, och är numera boende i Sverige. Hon utmanade det mycket konservativa, för att inte säga djupt inskränkta och diskriminerande, saudiska samhället genom att utbilda sig till journalist.

I boken "Väluppfostrade kvinnor skriver sällan historia" med undertiteln "Om att vara kvinna och journalist i det könssegregerade Saudiarabien" berättar hon sin egen och ett antal andra kvinnliga journalisters historia och alla de fördomar och normer som inte bara de utan alla kvinnor i Saudiarabien har att tampas med.

Redan som barn närde Al-Khamri drömmen om att skriva och bli journalist. I inledningskapitlet berättar hon om hur hon började sitt skrivande liv med att bland annat hjälpa fattiga änkor att skriva tiggar-

brev och klasskamraterna med kärleksbrev och så småningom lyckas tjata sig till att få börja på en tidningsredaktion.

De tidningsredaktioner kvinnor arbetar på är totalt segregerade med separata ingångar och med strikt avskilda kvinnoavdelningar. De får inte träffa sina manliga kolleger och ska helst skriva om så kallade kvinnliga ämnen som hem och familj. En manlig redaktör ska godkänna texten och det är inte ovanligt att denne tar på sig äran om artikeln är bra skriven.

Alla berättelserna är genomsytrade av de unkna föreställningar om kvinnan som härskar i Saudiarabien. Det manliga förmyndarskapet är en sådan och det resulterar i absurda situationer som att en vuxen kvinna ibland måste ledsagas av en minderårig bror för att få resa och han har bestämmanderätt över henne.

När jag slutat läsa Hana Al-Khamris bok tänker jag att vara kvinna i Saudiarabien är att vara en icke-människa. Den ger en skrämmande bild av ett samhälle fast i sitt konservativa tänkande och styrt av strikta religiösa lagar, men också att det finns en kraft där som en dag förhoppningsvis kommer att skapa förändring.

ANDREA BODEKULL

COURAGE. Filmen var från början tänkt att handla om ett oberoende teatersällskap, men blev istället en berättelse om mod, motstånd och om hur en aktivistisk kamp kan organiseras. Den skildrar också de personliga konsekvenser som riskerar att drabba dem som engagerar sig för demokratin i vad som brukar kallas för Europas sista diktatur – Belarus.

TEMPO DOKUMENTÄR FESTIVAL 7-13 MARS 2022

Du som är Amnesty Pressläsare får ett gratis årskort (obligatoriskt för att besöka festivalen, värde 60 kr) mot uppvisande av annonsen i någon av våra biljettkassor.

Se hela programmet och köp biljetter eller digitalt festivalpass på tempofestival.se

TOUCHING FREEDOM. Jenkidar och Hussein studerar båda statsvetenskap i Beirut och kommer från samma kurdiska stad i norra Syrien, Kobane. I oktober 2014 hamnar Kobane i världens fokus när IS efter aggressiva attacker tar över kontrollen av staden. För vännerna blir det ett självklart beslut att engagera sig i kampen för kurdisk självständighet – med kameran som vapen.

THE LAST SHELTER. I utkanten av staden Gao i södra Mali ligger det så kallade "Migranthuset" som varje år fungerar som ett tillfälligt hem för tusentals människor. De med stora drömmar om ett liv i Europa, och de vars drömmar gått i kras, på väg hem igen med nya erfarenheter eller trauman i bagaget. Vissa stannar en natt, andra i flera år.

TVÅ SMÅ ORD I
SENASTE NUMRET

I artikeln om Myanmar i nummer 4/2021 nämns på sidan 11 demonstranter med "plakat på vilka det stod "R2P" ... Men månaderna gick och militären behöll makten ...".

Ordet "Men" som påbörjar andra meningarna kan få läsaren att tänka att det vore naturligt att förvänta sig att förhoppningen att utländska trupper ska slå ner de inhemska militärens förtryck skulle vara tillräckligt för att lösa problem inom några månader.

Att folk som lider kan sätta hopp till andra är måhända naturligt men också en farlig tanke: riktiga förändringar kommer inifrån, vilket Afghanistan är det senaste plågsamma exemplet på.

R2P och liknande tankar har använts för att förklara insatser som inte bara varit ytterst tveksamma i sin grund, utan som har visat sig medföra katastrofala konsekvenser för befolkningen i ett antal länder.

Neokonservativa har efter murens fall drivit fram att USA ska spela rollen som världspolis. De senaste årtiondena har EU smittats mer och mer av USA:s hybris, oavsett om presidenten hetat **Clinton, Bush, Obama** eller **Trump**.

R2P:s teori och praktik borde problematiseras, inte okritiskt framställas som en möjlig panacea mot förtryck i världen.

Det andra lilla ordet är adjektivet "västlig" på sidan 33 i artikeln om förföljelser och trakasserier mot "oliktänkande" (vilket ord!) i Ryssland. "I hennes oas andas man in västlig frihet, feminism och doftljus". Att man i Ryssland kopplar adjektivet "västlig" till substantivet "frihet" kan inte förvåna någon.

Jag kan dock inte undvika att få mycket otrevliga associationer till vad "västlig" har betytt och betyder för länderna som inte är

FOTO: AFP/TT

VÄDJAN. Demonstranter i Yangon i Myanmar vill den 12 april 2021 ha omvärldens hjälp mot militärjuntan.

"västliga". Självgodhet i Europa har nått ofattbara höjder och sipprar ner in i allas vårt språk och vårt undermedvetna, även hos intelligenta, vakna och kritiska personer. Vänligen

Ernesto Katzenstein

SVAR:

Tack för dina observanta reflektioner. När det gäller Responsibility to Protect, "R2P", förklaras det i spalten på sid 12. Där framgår att det bara är FN:s säkerhetsråd som kan fatta beslut och där gav ju segrarmakterna i andra världskriget sig själva vetorätt. Jag delar annars mycket av din kritiska syn. Efter att Sverige och en rad andra stater missbrukade resolution 1973 för att år 2011 föra krig på rebellernas sida i Libyen är ju för övrigt frågan politiskt död i FN:s säkerhetsråd.

När det gäller ordet "västlig" är det en avspeglning av attityden hos de intervjuade personerna. Det bör ses som just detta och inte den djupare betydelse du beskriver. Ordvalet avspeglar ju här den upplevda verkligheten i östra Europa och Sovjet med rötter i det kalla kriget. Oliktankande eller dissident är ju övrigt vedertaget sedan många år.

Vi är överens om att ordet "västlig" knappast är synonymt med frihet om det exempelvis handlar om kuppen i Iran 1953, terrorn i El Salvador på 1980-talet, massmorden i Indonesien 1965-1966 eller militärdiktaturernas Argentina, Chile, Uruguay eller Brasilien.

Ulf B Andersson

FEL FLAGGA!

Skriver i egenskap av gammal aktivist i Amnesty International (grupp 140), men även som tidigare styrelsemedlem i Östgruppen för mänskliga rättigheter i Östeuropa. Båda organisationerna arbetar för frigivandet av **Marfa Rabkova**, som är med i Fatta Pennan på sidan 54 i Amnesty Press nummer 4/2021.

Jag såg att spalten "pryddes" av president **Lukasjenkas** röd-gröna flagga. Jag var nära att spy. Den flagga ni använder brukar pryda de svarta bilar sådana som Marfa Rabkova brutalt slängs in i och forslas till häkten för att miss-handlas. Den flagga hon kämpar för ser ut så här:

Snälla, gör inte om detta utan låt oss kämpa för hennes flagga, inte mot den!

Lars-Erik Öller

SVAR:

Jag förstår din reaktion. Det går att fundera över användande av flaggor i tidningen men hittills har Amnesty Press valt att använda de flaggor som är de officiellt erkända, oftast då i FN-sammanhang. Sedan finns det för övrigt lite speciella fall som till exempel Taiwan, Västsahara och Kosovo.

Policyn blir då Lukasjenkas flagga för Belarus, liksom officiella flaggor för till exempel Syrien eller Spanien, oavsett om till exempel regimmotståndare i Syrien eller katalanska nationalisterna och spanska republikaner inte vill kännas vid dessa flaggor.

Ulf B Andersson

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blixtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet. Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Spiondom i hemlighet

 I DECEMBER 2021 kom obekräftade uppgifter om att människorättsförsvararen **Idris Kattak** vid en hemlig rättegång i en militärtribunal hade dömts för spionage. Han fördes bort den 13 november 2019 och har varit utsatt för ett påtvingat försvinnande.

Idris Kattak har arbetat som konsult åt Amnesty International och andra internationella människorättsorganisationer. Spionanklagelsen tycks handla om att han i juli 2009 träffade universitetsprofessorn **Michael Semple** som myndigheterna hävdar var en agent för brittiska MI6.

SKRIV TILL:

Prime Minister Imran Khan
Prime Minister's Office
Constitution Avenue G-5/2,
Islamabad, Pakistan
Fax: +92 51-9215519
E-post: info@pmo.gov.pk

Your Excellency Prime Minister
Imran Khan,
I write to you out of extreme concern for the life and safety of Muhammad Idris Khattak, a 57-year-old human rights defender and former consultant with Amnesty International. Abducted by state authorities on 13 November 2019 and subject to enforced disappearance, he was reportedly declared guilty after a secret military court trial. I call upon your government to immediately provide details of Idris' case and situation to the family and his lawyer, take the necessary steps to guarantee respect for his right to a fair trial in a civilian court, and urgently ensure his access to appropriate healthcare, including vaccination against Covid-19 and appropriate nutrition.
Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 15 mars 2022.

Advokats mor häktad

 DEN 20 JANUARI förde minst sju män bort **Zarema Musajeva** från sitt hem i Nizhnij Novgorod i centrala Ryssland. Senare bekräftade myndigheterna i Tjetjenien att hon befann sig i deras förvar och skulle ha dömts till 15 dagars administrativt fängelse för "mindre huliganism". Den 2 februari meddelade att hon hade häktats anklagad för våld mot en polis, vilket kan ge tio års fängelse.

Zarema Musajevas äldste son, **Abubakar Jangulbajev**, är människorättsadvokat. Den 21 januari hotade Tjetjeniens president **Ramzan Kadyrov** med att familjens medlemmar hör hemma "i fängelse eller i jorden".

SKRIV TILL:

Prosecutor General of the Russian Federation
Igor Viktorovich Krasnov
Ul. Bolshaya Dmitrovka, 15A
Moscow, GSP-3, 125993
Ryssland
Twitter: https://twitter.com/Genproc
Facebook: https://www.facebook.com/genprocrf/

Dear Prosecutor General,
I am deeply concerned about the abduction of Zarema Musaeva, on 20 January 2022, from her home in Nizhnij Novgorod by men who were later confirmed to be Chechen officials.

On 2 February, media reported that she had been detained on remand, initially for two months, on fabricated charges of using violence against a police officer, a crime punishable by up to 10 years' imprisonment.

I urge you to take all the necessary steps to stop Zarema Musaeva's unfounded criminal prosecution and ensure that she is immediately released.
Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 30 mars 2022.

"Benåda Leonard Peltier"

 I 45 ÅR HAR **Leonard Peltier** suttit i fängelse och Amnesty vädjar till USA:s president **Joe Biden** att han ska benåda Peltier av humanitära skäl. Den 77-årige Peltier har drabbats av covid-19 vilket ökar oron för hans hälsotillstånd. Han dömdes 1977 till dubbelt livstidsstraff för mord på två FBI-agenter som dödades vid en väpnad konfrontation med AIM, American Indian Movement, 1975.

Peltier har alltid nekat till att ha skjutit FBI-agenterna och det har ifrågasatts om rättegången var korrekt.

SKRIV TILL:

President Joseph Biden
The White House
1600 Pennsylvania Ave NW
Washington, DC 20500, USA
Webbformulär:
https://www.whitehouse.gov/contact/

Dear Mr. President,
The news that 77-year-old Native American activist Leonard Peltier has contracted COVID-19 in federal prison has greatly heightened concern for his well-being given his age and his serious medical conditions.

Pending before you is Leonard Peltier's clemency petition in which he seeks commutation of his sentence. Many have called for his release over the years on humanitarian grounds, including the National Congress of American Indians and several Nobel laureates, including the late Archbishop Desmond Tutu. Leonard Peltier has always maintained his innocence.

I urge you to grant Leonard Peltier clemency on humanitarian grounds and as a matter of justice.

Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 15 mars 2022.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på [amnestypress.se](https://www.amnestypress.se) (längst upp i högra hörnet).

”Jag är chockad”

Den israeliska inrikesministern **Ayelet Shaked** efter de senaste avslöjandena i Israel om hur spionprogrammet Pegasus har hackat telefoner hos journalister, företagsledare, statstjänstemän och aktivister.

”Olagliga regler”

Internationella Engelska Skolan i Täby mäter längden på tjejers kjolar och urringningar kollar. **Mårten Schultz**, juridisk kommentator i SvD, påpekar att Barnkonventionen, numera upphöjd till lag, liksom yttrandefriheten gör att det är demoraliserande med ”rättighetsperspektivet i debatten om klädkoder i skolan”. Schultz konstaterar helt enkelt att vuxna slåss för olagliga regler.

”Stötande bok”

I sin bok ”1984”, som den brittiske författaren **George Orwell** publicerade 1949, ville han varna för ett framtida totalitärt samhälle där censuren styr medborgarnas tankar och Storebror och Tankepolisen vakar. Den 22 januari rapporterade Daily Mail att universitetet i Northampton i mellersta England försett 1984 med en så kallad trigger-varning. Innehållet kan vara ”stötande och upprörande” för läsarna. Även **Samuel Becketts** pjäs ”Endgame” och **Alan Moores** roman ”V For Vendetta” har försetts med varningar.

Den konservativa parlamentsledamoten **Andrew Bridgen** varnade för att campus på universiteten snabbt är på väg att bli ”dystopiska Storebror-zoner”.

”Moderna regnbågen”

KD-politikern **Magnus Gustafsson** i Pajala gick i december ut med en varning till föräldrar om pjäsen ”Lust” som skulle visas för skolelever och skrev att ”det är lustigt att den moderna regnbågens anhängare släpps in i skolan på alla möjliga sätt”.

Pjäsen manusförfattare **Sara Kander** sade till SVT att hon var förvånad över reaktionen och sade att föreställningen dessutom inte alls har ett hbtqi-perspektiv.

NAMNINSAMLING. På manifestationen samlades namnunderskrifter in för att kräva att Bernardo Caal Xól omedelbart ska frigges. I Sverige samlades totalt 11346 namn in.

FOTO: LISA OLSSON

”FÖRSVARA MILJÖAKTIVISTERNA”

ÅR 2020 mördades 227 miljöaktivister – fyra i veckan. Att försvara miljön har blivit allt farligare. Den 10 december 2021 genomfördes en ljusmanifestation i Stockholm för att uppmärksamma de som hotas, fängslas och dödas i klimatkrisens skugga.

Ett 50-tal människor trotsade vädret för att kräva rättvisa för miljökampar, som allt oftare trakasseras, hotas och utsätts för våld.

– Världens urfolk är extra utsatta, men det kan också handla om journalister och jurister som protesterar mot till exempel gruvexploatering och palmoljeplantager, sade **Karin Lexén**, generalsekreterare på Naturskyddsföreningen.

Tillsammans med bland annat Amnesty, Fältbiologerna, Afrikagrupperna, Greenpeace och We Effect stod de bakom manifestationen. Sedan 2012 har Global Witness varje år släppt en rapport över mord på miljöaktivister. År 2020 var

det värsta året hittills med fyra mord i veckan, där den verkliga siffran troligen är högre. Colombia, Mexiko och Filippinerna var överst på listan.

Ett fall som lyftes fram under manifestationen var läraren och aktivisten **Bernardo Caal Xól** i Guatemala. Han tillhör urfolket maya q’eqchi’ och tillsammans protesterade de mot ett statligt företag som började bygga dammar i den heliga Chabónfloden, som är livsnödvändig för urfolkens överlevnad. För sina fredliga protester dömdes Bernardo till över sju års fängelse.

– Bernardo har suttit fängslad för sin fredliga klimataktivism sedan 2018. Han är klimataktivist, lärare, facklig representant och han har sedan länge arbetat för urfolks rättigheter i Guatemala. För det straffades han och han är inte ensam. Många miljöaktivister står vid klimatkrisens frontlinje, sade **Anna Johansson**, tillförordnad generalsekreterare på Amnesty International.

Lisa Olsson

JOGGING. I september 1989 är denna strand i Sydafrika bara tillgänglig för vita och ärkebiskop Desmond Tutu (blå tröja i mitten) leder en joggingtur i protest.

FOTO: ADIL BRADLOW/AP/TT

EN JOGGINGTUR PÅ EN STRAND

DET ÄR DEN 30 september 1989. Ännu råder det apartheidsystem som har införts i Sydafrika 1948. Efter massakern i Sharpeville 21 mars 1960 förbjöds befrielseströrelserna ANC och PAC. De tvingades gå under jorden och beslöt att bilda väpnade grenar. **Nelson Mandela** och andra i ANC:s ledning greps och dömdes 1964 till långa straff där Mandela fick livstids fängelse. Först 1994 avvecklades apartheid och de första fria valen hölls i Sydafrika.

Under 1980-talet är **Desmond Tutu**, ärkebiskop i anglikanska kyrkan, en viktig förgrundsgestalt i kampen mot apartheid och 1984 får han Nobels fredspris och blir också en världskändis. Han är skoningslös skarp i sina tal och predikningar och har samtidigt en humor som får åhörare att skratta och jubla när han också mitt i allvaret kan skämta.

När Nelson Mandela lämnar fängelset i februari 1990 så tillbringar han sin första natt i frihet i Desmond Tutus hem.

Efter 1994 fortsatte ärkebiskopens engagemang, inte minst för homosexuellas rättigheter. Desmond Tutu blev ordförande i Sannings- och försoningskommissionen som

1995 fick i uppdrag att utreda alla brott som hade begåtts under apartheids mörka år. Som en oberoende kyrkopersonlighet kunde han också vara frispråkig och kritisk mot hur ANC utvecklades.

Hans engagemang mot förtryck och övergrepp handlade också bland annat om Israels krigsförbrytelser i Gaza 2007–2008. När han i september 2007 gästade bokmässan i Göteborg höll han ett brandtal mot den militärregim i Burma (Myanmar) som hade slagit ner den så kallade saffransrevolutionen.

När Desmond Tutu, i en ålder av 90 år, avled den 26 december 2021 hyllades han av många sydafrikaner, liksom av världsledare.

Denna dag, 30 september 1989, vill ärkebiskopen visa det absurda i apartheidsystemet som har beslutat att just denna strand nära Kapstaden ska vara reserverad för vita. Så Desmond Tutu väljer att leda en joggingtur som ett led i kyrkans kamp mot regimens lagar om rasåtskillnad.

ULF B ANDERSSON

Hej medlem

NYTT ÅR, NYA MÖJLIGHETER...

Låter klyschigt - men oj vad sant det är! Särskilt när en engagerar sig för mänskliga rättigheter inom en global rörelse som Amnesty. Alltid har vi nya utmaningar framför oss, nya lagförslag att protestera emot, människorättskränkningar att belysa, förändringar att uppnå. Den senaste tiden har varit annorlunda minst sagt, med en pandemi som gjort att vi behövt anpassa vår verksamhet och lära oss arbeta för mänskliga rättigheter mer på distans. Vår rörelse har visat på att det är fullt möjligt, för mänskliga rättigheter tar ju ingen paus.

Hur 2022 kommer se ut är omöjligt att säga. Men en sak är säker - tillsammans med dig och tusentals andra medlemmar, givare och supporters är vi redo att kämpa för alla människors lika värde oavsett förutsättningar!

OS I KINA: DEN PUTSADE FASADEN HAR SPRICKOR

1. Hur började du engagera dig i Amnesty?

Jag hörde talas om tortyr i Latinamerika på radio när jag var liten (på 70-talet) och blev väldigt arg och upprörd. I samma program nämndes att det finns en organisation som arbetar mot tortyr som heter Amnesty International. Jag minns att jag tänkte att det var jättebra att någon försökte göra något åt detta hemska. Som tonåring fick jag och min bästis ibland hjälpa hennes mammas Amnestygrupp, tex skramla bössa utanför ICA och med den årliga Amnestyloppmarknaden i Ludvika. På den vägen är det...
2. Kina och Qatar arrangerar under 2022 stora internationella idrottsevenemang och kommer att få världens ögon på sig. De kommer vilja visa upp sig från sin bästa sida. På vilket sätt är detta en möjlighet för Amnesty att istället lyfta fram respektive lands bleka facit när det gäller respekten för MR?

Den uppmärksamhet som länder får genom att vara värd för stora mästerskap eller andra arrangemang gör det extra viktigt för Amnesty att visa på MR-kränkningarna och försöka göra något åt dem. I vissa fall är landet ifråga mer öppet för att genomföra förändringar till det bättre, men inte alltid. Qatar tex, har tack vare Amnestys och andras påtryckningar genomfört reformer för att förbättra förhållandena för gästarbetare, men än så länge mest på papperet. Nu gäller det att de fina orden efterlevs i praktiken. Kinas taktik har varit motsatt, istället för att respektera mänskliga rättigheter förnekar landet att det finns några problem. Då är det extra viktigt att Amnesty fortsätter belysa och kritisera det

som händer i till exempel Xinjiang och Hongkong, så att det inte glöms bort.

3. Denna form av sportwashing är inget nytt, kan du ge fler exempel?

Förutom att vara värd för stora mästerskap kan sportwashing också vara köp av lag, tex den saudiske kronprinsen Mohammed Bin Salmans omdebatterade köp av det brittiska fotbollslaget Newcastle United. Mohammed Bin Salman har anklagats för att ligga bakom mordet på saudiske journalisten Jamal Khashoggi, på Saudiarabiens konsulat i Istanbul. Dessutom är människorättsituationen i Saudiarabien, speciellt för kvinnor, rent ut sagt usel.
4. Till sist, vad säger du till den som ändå vill njuta av OS, VM, Formel 1 med mera?

Se till att du vet vad som pågår bakom kulisserna i landet och passa på att uppmärksamma och agera emot människorättskränkningar på de sätt du kan. Kanske dela Amnestys aktioner via sociala medier och uppmana vänner att skriva under, ta upp frågan på fikarasten på jobbet, eller skriv till landets ambassad. Jag säger som Amnestys grundare Peter Benenson, "Det är bättre att tända ett ljus än att förbanna mörkret". Tillsammans kan vi göra skillnad.

LÅT INTE KINA UTNYTTJA OS FÖR ATT DÖLJA KRÄNKNINGAR AV MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.

Under februari och mars följer miljoner människor med stort intresse OS i Beijing. För många svenskar är det den stora sportrelaterade höjdpunkten under 2022.

Vinter-OS och paralympics handlar dock inte bara om sport. Kina kommer precis som alla andra länder som genomför ett så stort idrottsevenemang att visa sig från sin bästa sida.

VAD DÖLJER SIG BAKOM FASADEN?

De kinesiska myndigheterna kommer sola sig i glansen från mästerskapen och flytta fokus från de kränkningar av mänskliga rättigheter som pågår i landet.

Bakom den vackra fasaden, där idrottare från hela världen tävlar om medaljer, kommer brutala övergrepp äga rum:

- Miljontals uigurer och tibetaner förföljs och diskrimineras på grund av sin kultur och tro.
- Människor i Hongkong lever i rädsla för att dömas till långa fängelsestraff när de säger eller gör något som kan uppfattas som kritik mot ledningen i Beijing.
- Advokater förlorar sina jobb, hamnar i fängelse eller försvinner under mystiska omständigheter. Allt detta för att de hjälper människor vars mänskliga rättigheter blivit kränkta.
- Journalister och människorättsförsvarare som avslöjar maktmissbruk och förtryck torteras, döms till fängelse i orättvisa rättegångar eller hängs ut som fiender till folket i media.
- Medan vi tittar på OS på våra mobiltelefoner eller på tv kommer hela den kinesiska befolkningen leva i ett system där all information och kommunikation är strikt kontrollerad och censurerad. Att dela eller inhämta information från oberoende källor kan leda till fängelsestraff och andra övergrepp.

OS ger oss en unik möjlighet att visa Kinas makthavare att de inte utan kritik kommer undan med brott mot mänskliga rättigheter, genom varken stora idrottsarrangemang eller lukrativa handelsavtal.

Vi måste fortsätta kräva att Kina släpper alla som sitter oskyldigt fängslade för att de använt sig av sin yttrandefrihet, och kräva att Kina ställs till svars för sina övergrepp.

LÅT INTE OS-GLANSEN DÖLJA KINAS ÖVERGREPP, SKRIV UNDER PÅ AMNESTY.SE NU!

SÅ HÄR KAN DU ENGAGERA DIG ELLER STÖDJA AMNESTY

Du kan skriva under någon av våra aktioner på amnesty.se/agerahub. Du kan bidra med pengar som finansierar våra utredningar, vårt påverkansarbete och vårt arbete med Amnestyfonden. Du kan dela de rapporter, upprop och namninsamlingar som vi lägger upp på sociala medier. Du kan engagera dig i en grupp och jobba mer fokuserat med en fråga. Du kan agera på egen hand. Varje insats gör skillnad. Därför är du viktig för Amnestys arbete för mänskliga rättigheter. Tack!

BLI MÅNADSGIVARE VIA AUTOGIRO PÅ AMNESTY.SE

Genom att ge via autogiro räcker din gåva längre och får en långsiktig effekt, så att ännu mer kan gå till ändamålet. Du väljer belopp och kan ändra eller avsluta när du vill.

AMNESTY ALERT

Amnesty Alert är ett kostnadsfritt sms-nätverk för att hindra akuta människorättskränkningar. Som medlem i nätverket får du ett sms om en akut händelse och genom att svara JA ställer du dig bakom vårt krav. Att svara kostar inte mer än ett vanligt sms, och du skriver såklart bara under de kampanjer du vill. Gå med här amnesty.se/alert

BLI AKTIV

Oavsett hur du väljer att engagera dig gör din insats vårt arbete för mänskliga rättigheter starkare. Engagera dig lokalt tillsammans med andra aktivister eller anpassa ditt engagemang efter dina förutsättningar. [Läs mer på amnesty.se/bliaktiv](https://amnesty.se/bliaktiv)

STÖD AMNESTYS ARBETE MED EN GÅVA

Du kan alltid stödja Amnestys arbete via Swish 900 07 20 eller på amnesty.se samt plusgiro 900072-0 och bankgiro 900-0720

Vill du veta mer om att testamentera till Amnesty? Kontakta oss på testamenten@amnesty.se

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

Köp hållbart producerade produkter till dig själv eller att ge bort på butik.amnesty.se!

Grupp 160 i Lund inbjuder till en utställning och en informationskväll om religiöst förtryck med särskild hänsyn till minoriteter i Xinjiang

Var: Domkyrkoforum i Lund När: Utställning mellan 28 febr. och 13 mars. Informationskväll 9 mars kl 19.15

Karta över Kina där provinsen Xinjiang är utmärkt i gult. ©Google

Program:

- **Maria van Zijl** från Open Doors talar om förtryck av religiösa minoriteter.
- **Gunilla Törnvall** från UB talar om Jarringsamlingen på UB i Lund. Den innehåller unika handskrifter från Östturkestan, dvs Xinjiang
- **Peter Nässén** från Amnesty talar om förtrycket av uigurerna och andra etniska minoriteter i området

ehs.se

Studera mänskliga rättigheter!

Program • Fristående kurser
Uppdragsutbildning

Enskilda Högskolan
Stockholm

Sista anmälningdag 15 april

Enskilda Högskolan Stockholm • Avdelningen för mänskliga rättigheter och demokrati • www.ehs.se • mrd@ehs.se

BESLUTA OM FRAMTIDEN PÅ AMNESTYS ÅRSMÖTE

VÄLKOMMEN PÅ DIGITALT ÅRSMÖTE FÖR AMNESTY SVERIGE 9-15 MAJ 2022

Årsmötet är platsen där du tillsammans med andra engagerade Amnesty-medlemmar samlas för att utvecklas, blicka framåt och besluta hur Amnesty Sveriges arbete ska se ut i framtiden. Vi röstar om den nya verksamhetsstrategin, väljer ny styrelse och lyssnar till spännande talare.

Med anledning av pandemin hålls Amnestys årsmöte digitalt, nu i en anpassad, mer dynamisk tappning.

Mer information om årsmötet och hur du gör för att anmäla dig hittar du på amnesty.se/årsmöte.

Välkommen.

©Amnesty International/Lauren Murphy

AMNESTY
INTERNATIONAL

VÄGRA VILA I FRID

Ta kampen mot förtryckare och orättvisor även efter din död. Skriv in Amnesty International i ditt testamente så hjälper vi dig att fortsätta kämpa för mänskliga rättigheter så länge det behövs.

Läs mer om hur du kan inkludera Amnesty i ditt testamente på amnesty.se/testamente

90 SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

AMNESTY INTERNATIONAL

Kan en Postkodlott bidra till ett öppnare och friare samhälle?

Det kanske låter konstigt, men på sätt och vis kan en lott faktiskt bidra till ett öppnare och friare samhälle. Eftersom hela överskottet från Postkodlotteriets försäljning går till 58 viktiga organisationer, bland andra Amnesty International som kämpar för att stärka våra mänskliga rättigheter. Tack vare alla som har eller har haft en Postkodlott har Amnesty hittills fått ta emot 202 miljoner kronor.

Det är det allra bästa med Postkodlotteriet.

Men det finns en sak till som är väldigt bra, och det är att du kan vinna tillsammans med dina grannar, samtidigt som du bidrar.

Visste du att nästan en miljon människor i Sverige är med i Postkodlotteriet? Det är fantastiskt, vilken kraft! Nästan en miljon människor som delar drömmen om att vinna stort – och drömmen om en bättre värld.

Magdalena Forsberg är
vinstudelare i Postkodlotteriet.

Köp lott eller läs mer på postkodlotteriet.se

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhörig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ETT HELT ÅR!

PRENUMERERA PÅ AMNESTY PRESS.

☐ Ja, jag vill prenumerera på Amnesty Press. Fyra nr per år kostar 200 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.

☐ Ja, jag vill bli medlem. För 240 kronor om året ingår Amnesty Press i ditt medlemsskap.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty International, svarspost 110 610 800, Box 4719, 116 92 Stockholm

HANDLA PÅ BUTIK.AMNESTY.SE

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

- ✓ Hållbart producerade produkter
- ✓ Bidrar till Amnestys arbete för mänskliga rättigheter
- ✓ Perfekta att ge bort
- ✓ Visar att du tar ställning

Köp till dig själv
eller att ge bort på
[butik.amnesty.se!](https://butik.amnesty.se)

AMNESTY
INTERNATIONAL

HANDLA PÅ BUTIK.AMNESTY.SE

VI GER ALDRIG UPP

Arbetet med att ta fram den svenska verksamhetsstrategin för 2022-2030 börjar bli klart. Det är fantastiskt roligt att vara delaktig i utformandet av ett så viktigt dokument.

I september 2021 fattade Global Assembly, Amnestys internationella årsmöte, beslut om en global verksamhetsstrategi för hela Amnestyrörelsen 2022-2030. Parallellt med det har Amnesty Sveriges medlemmar, styrelse och sekretariatet arbetat för att sätta prioriteringar och inriktning för Amnesty Sveriges verksamhet de kommande åtta åren.

Under hösten 2021 gavs alla medlemmar möjlighet att svara på en enkät gällande prioriteringar mellan människorättsområden. Därefter lanserades en digital plattform där medlemmar kunde fördjupa diskussionen kring prioriteringar. När de synpunkter som inkommit var processade av sekretariatet och styrelsen gavs intresserade medlemmar möjlighet att delta i digitala fokusgrupper, för att ytterligare diskutera de områden som prioriterats. Dessa områden är; yttrandefrihet och det offentliga rummet, kvinnors rättigheter, flyktingars och migranternas rättigheter, rätten till hälsa och bostad och klimaträttvisa. Vi har även inkluderat frågor kopplade till företagsansvar och antirasistiskt arbete.

Processen med strategin kommer att fortgå under våren, bland annat genom att vi i styrelsen kommer att diskutera förslaget till ny verksamhetsstrategi på olika träffar med ungdomar, studenter, distrikt och grupper. Tanken är att så många som möjligt ska ha kännedom om inriktningen i strategin inför årsmötet där den slutligen kommer att fastställas. Vår förhoppning är därför att så många som möjligt kan delta på årsmötet och i detta viktiga beslut som kommer att påverka framtidens Amnesty.

Varför är det så viktigt? Du som medlem vet att varje röst, namnunderskrift och brev som skickas räknas. Efter 60 års arbete vet vi att det vi gör har betydelse, för många människor. Vi gör världen lite bättre för människor som behöver det som mest.

Världen är orolig idag. Därför är det viktigt att du är med och påverkar hur vi ska arbeta framåt. Vi är en gräsrotsorganisation med rötter tryggt rotade i kampen om de mänskliga rättigheterna. Samtidigt är vi en organisation med många sakkunniga inom olika områden och människor som är ute i världen och rapporterar tillbaka till oss. Amnestys arbete har de senaste åren breddats, men kampen är densamma. Vi ser oroligheter i vårt eget land och behöver arbeta med människorättsfrågor även här. Vi ser hur rättigheter kränks inom olika områden och tycker det är viktigt att som människorättsorganisation ta kampen inom flera områden, i alla delar av världen. Därför behöver vi att just du läser strategin och är med och påverkar, så att du känner att Amnesty är en organisation för dig.

En del medlemmar anser att Amnesty går ifrån sitt ursprung om vi inte främst prioriterar arbetet med samvetsfångar och kampen mot dödsstraff och tortyr. Styrelsen - och många andra - ser positivt på förändringen och menar att kampen mot kränkningar av mänskliga rättigheter idag behövs inom många fler områden, utan att vi släpper de frågor vi har arbetat med länge.

Amnesty är en människorättsorganisation med fokus på mänskliga rättigheter. Vi kan inte blunda för de kränkningar som sker. Så läs på om den nya verksamhetsstrategin, kom på årsmötet och gör din röst hörd. Vi behöver dig i kampen.

CLARA GUSTAFSSON, LEDAMOT

STYRELSENS HÖRNA

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

ANNONS

60 YEARS OF
FIGHTING WRITING
PROTESTING CHANGING
ACTING TALKING WORKING
TRYING CELEBRATING LOSING
LEARNING SUPPORTING
UNITING STRUGGLING
SHOUTING TRAINING
COMFORTING WATCHING
REGROUPING LISTENING
INTERFERING NEGOTIATING
SHARING MARCHING
DISRUPTING CARING FEELING
FREEING WINNING
MAKING NOISE.

Amnesty vägrar att vara tysta. Vi har inte varit det under de 60 år
som gått och vi kommer inte vara det under de 60 år som kommer.

Med ditt stöd kan vi höras ännu högre i framtiden.

Swisha 100kr till 900 07 20 för att mänskliga rättigheter
ska gälla alla, nu och i framtiden.